YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

6 päivänä huhtikuuta 1995 *

Asiassa T-148/89,

Tréfilunion SA, ranskalainen yhtiö, kotipaikka Puteaux (Ranska), asiamiehinään asianajajat Robert Collin ja Richard Milchior, Pariisi, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto Ernest Arendt, 8—10 rue Mathias Hardt,

kantajana,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, edustajinaan asiamiehinä oikeudellisen osaston virkamiehet Norbert Koch, Enrico Traversa ja Julian Currall, avustajinaan asianajajat Nicole Coutrelis ja André Coutrelis, Pariisi, prosessiosoite Luxemburgissa c/o oikeudellisen osaston virkamies Georgios Kremlis, Centre Wagner, Kirchberg,

vastaajana,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

jossa kantaja vaatii ETY:n perustamissopimuksen 85 artiklan soveltamisesta 2 päivänä elokuuta 1989 tehdyn komission päätöksen 89/515/ETY (IV/31.553 — Betoniteräsverkot, EYVL 1989 L 260, s. 1) kumoamista,

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja H. Kirschner sekä tuomarit C. W. Bellamy, B. Vesterdorf, R. García-Valdecasas ja K. Lenaerts,

kirjaaja: H. Jung,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 14.—18.6.1993 pidetyssä suullisessa käsittelyssä esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Kanteen perustana olevat tosiseikat

1 Käsiteltävässä asiassa kanteen kohteena on ETY:n perustamissopimuksen 85 artiklan soveltamisesta 2 päivänä elokuuta 1989 annettu komission päätös 89/515/ETY (IV/31.553 — Betoniteräsverkot, EYVL L 260 s. 1, jäljempänä komission päätös), jossa komissio on määrännyt neljälletoista betoniteräsverkkojen valmistajalle sakot perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan rikkomisesta. Komission päätöksen

kohteena oleva tuote on betoniteräsverkko. Se on raudoituksessa käytettävä esivalmistettu tuote, joka on tehty kylmävedetystä sileäpintaisesta tai harjateräslangasta, joista kootaan verkko hitsaamalla kaikki ristikkokohdat kiinni toisiinsa. Sitä käytetään teräsbetonissa lähes kaikilla rakentamisen aloilla.

2 Vuodesta 1980 lähtien alalla oli tehty Saksan, Ranskan ja Benelux-maiden markkinoilla yritysten välisiä järjestelyjä ja samanaikaisesti oli kehittynyt menettelytapoja, jotka ovat syynä komission päätökseen.

3 Bundeskartellamt on 31.5.1983 antanut luvan saksalaisten betoniteräsverkkojen valmistajien rakennemuutoskartellin muodostamiseen Saksan markkinoita varten; luvan voimassaoloaikaa on pidennetty kerran, minkä jälkeen kartelli on päättynyt vuonna 1988. Kartellin tarkoituksena oli tuotantokapasiteettien vähentäminen, ja siinä oli myös määrätty toimituskiintiöitä ja säännelty hintoja; hinnat vahvistettiin kuitenkin vain kahtena ensimmäisenä vuotena (komission päätöksen 126 ja 127 kohta).

4 Commission française de la concurrence (Ranskan kilpailuneuvosto) on julkaissut 20.6.1985 Ranskan betoniteräsverkkojen markkinoiden kilpailutilannetta koskevan tiedonannon, jonka jälkeen Ranskan ministre de l'Économie, des Finances et du Budjet (valtiovarainministeri) on antanut 3.9.1985 päätöksen nro 85-6 DC, jolla on määrätty sakkoja ranskalaisille yhtiöille, jotka olivat tehneet toimenpiteitä tai noudattaneet menettelytapoja, joiden tarkoituksena on ollut rajoittaa tai vääristää kilpailua ja joista on seurannut, että kilpailu oli rajoittunut tai vääristynyt, ja jotka ovat estäneet markkinoiden normaalia toimimista vuosina 1982—1984. Yrityksille, joiden seuraaja kantaja on (ks. jäljempänä 9 kohta), on määrätty toiselle 800 000 Ranskan frangin (FRF) ja toiselle 200 000 FRF:n suuruinen sakko siitä, että ne ovat käyttäytyneet vuoden 1982 viimeisellä kolmanneksella, vuoden 1983 alussa ja kesäkuusta 1983 syyskuuhun 1984 yhdessä muiden yritysten kanssa tavalla, joka komission päätöksessä on todettu.

5 Komission virkamiehet ovat 6. ja 7.11.1985 tehneet yhtä aikaa ja ennalta ilmoittamatta 6 päivänä helmikuuta 1962 annetun neuvoston asetuksen N:o 17 (perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklan ensimmäinen täytäntöönpanoasetus, EYVL 1962, 13, s. 204, jäljempänä asetus N:o 17) 14 artiklan 3 kohdan nojalla tarkastukset seuraavien seitsemän yrityksen ja kahden yhdistyksen toimitiloissa: Tréfilunion SA, Sotralentz SA, Tréfilarbed Luxembourg-Saarbrücken SARL, Ferriere Nord SpA (Pittini), Baustahlgewebe GmbH (= BStG), Thibo Draad- en Bouwstaalprodukten BV (= Thibodraad), NV Bekaert, Syndicat national du tréfilage d'acier (= STA) ja Fachverband Betonstahlmatten eV; 4. ja 5.12.1985 he ovat jatkaneet tarkastuksia seuraavien yritysten toimitiloissa: ILRO SpA, G. B. Martinelli, NV Usines Gustave Boël (afdeling Trébos), Tréfileries de Fontaine-l'Évêque (= TFE), Frère-Bourgeois Commerciale SA (= FBC), Van Merksteijn Staalbouw BV ja ZND Bouwstaal BV.

6 Näissä tutkimuksissa löydettyjen asiakirjojen sekä asetuksen N:o 17 11 artiklan nojalla saatujen tietojen perusteella komissio on päättänyt, että tutkimuksen kohteena olevat valmistajat ovat vuosina 1980—1985 rikkoneet perustamissopimuksen 85 artiklaa tekemällä sarjan sopimuksia betoniteräsverkkojen toimituskiintiöistä ja hinnoista tai noudattamalla yhdenmukaistettuja menettelytapoja niiden suhteen. Komissio on aloittanut asetuksen N:o 17 3 artiklan 1 kohdan mukaisen menettelyn ja lähettänyt 12.3.1987 väitetiedoksiannon tutkimuksen kohteena oleville yrityksille, jotka ovat vastanneet siihen. Yritysten edustajia on kuultu 23. ja 24.11.1987 pidetyissä tilaisuuksissa.

7 Tämän menettelyn päätteeksi komissio on tehnyt päätöksensä. Sen mukaan (22 kohta) kilpailunrajoitukset koostuivat sarjasta sopimuksia ja/tai yhdenmukaistettuja menettelytapoja, joiden tarkoituksena on ollut hintojen ja/tai toimituskiintiöiden vahvistaminen sekä betoniteräsverkkojen markkinoiden jakaminen. Nämä järjestelyt ovat komission päätöksen mukaan koskeneet eri osamarkkinoita (Ranskan, Saksan tai Benelux-maiden markkinoita), mutta ne ovat vaikuttaneet jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, koska niihin ovat osallistuneet useissa jäsenvaltioissa toimivat yritykset. Komission päätöksessä lausutaan seuraavaa: "Tässä tapauksessa kyse ei niinkään ole kaikkien jäsenvaltioiden, joita asia koskee, kaikki valmistajat kattavasta yritysten välisestä järjestelystä, vaan osapuolten erilaisten — joskus eri osapuoltenkin kesken tehtyjen — järjestelyjen kokonaisuudesta. Koska tämä

järjestelyjen kokonaisuus on kuitenkin säännellyt eri osamarkkinoita, siitä on ollut seurauksena, että yhteismarkkinoiden merkittävää osaa on säännelty suuressa määrin."

8 Komission päätöksen päätösosassa todetaan:

"1 artikla

Yritykset Tréfilunion SA, Société métallurgique de Normandie (= SMN), CCG (TECNOR), Société de treillis et panneaux soudés (= STPS), Sotralentz SA, Tréfilarbed SA ja Tréfilarbed Luxembourg-Saarbrücken SARL, Tréfileries de Fontaine-l'Évêque, Frère-Bourgeois Commerciale SA (nykyisin Steelinter SA), NV Usines Gustave Boël, afdeling Trébos, Thibo Draad- en Bouwstaalprodukten BV (nykyisin Thibo Bouwstaal BV), Van Merksteijn Staalbouw BV, ZND Bouwstaal BV, Baustahlgewebe GmbH, ILRO SpA, Ferriere Nord SpA (Pittini) ja G. B. Martinelli fu G. B. Metallurgica SpA ovat rikkoneet ETY:n perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohtaa 27.5.1980—5.11.1985 yhden tai useamman kerran osallistumalla yhteen tai useampaan sopimukseen ja/tai yhdenmukaistettuun menettelytapaan (= yritysten väliset järjestelyt), joissa on määrätty myyntihintoja, rajoitettu myyntejä, jaettu markkinoita ja sovittu toimista, joiden tarkoituksena on ollut näiden järjestelyjen täytäntöönpano ja niiden noudattamisen valvonta.

2 artikla

Mikäli 1 artiklassa luetellut yritykset aikovat jatkaa toiminnan harjoittamista betoniteräsverkkoalalla yhteisön alueella, niiden on välittömästi lopetettava todetut rikkomukset (jos ne eivät jo ole sitä tehneet) ja oltava vastaisuudessa tekemättä mitään toimintaansa koskevia sopimuksia ja/tai oltava noudattamatta yhdenmukaistettuja menettelytapoja, joiden tarkoitus tai vaikutus on samanlainen tai samankaltainen.

3 artikla

Seuraaville yrityksille määrätään 1 artiklassa todetuista rikkomuksista sakkoa seuraavasti:

1) Tréfilunion SA (= TU): sakkoa 1 375 000 ecua;

2) Société métallurgique de Normandie (= SMN): sakkoa 50 000 ecua;

3) Société des treillis et panneaux soudés (= STPS): sakkoa 150 000 ecua;

4) Sotralentz SA: sakkoa 228 000 ecua;

5) Tréfilarbed Luxembourg-Saarbrücken SARL: sakkoa 1 143 000 ecua;

6) Steelinter SA: sakkoa 315 000 ecua;

7) NV Usines Gustave Boël, afdeling Trébos: sakkoa 550 000 ecua;

8) Thibo Bouwstaal BV: sakkoa 420 000 ecua;

9) Van Merksteijn Staalbouw BV: sakkoa 375 000 ecua;

10) ZND Bouwstaal BV: sakkoa 42 000 ecua;

11) Baustahlgewebe GmbH (= BStG): sakkoa 4 500 000 ecua:

12) ILRO SpA: sakkoa 13 000 ecua;

13) Ferriere Nord SpA (Pittini): sakkoa 320 000 ecua;

14) G. B. Martinelli fu G. B. Metallurgica SpA: sakkoa 20 000 ecua."

9 Komission päätöksestä (12 ja 195 kohdat) käy ilmi, että kantajaa Tréfilunion SA:ta (= Tréfilunion II) on pidettävä kahden järjestelyihin osallistuneen yrityksen seuraajana, nimittäin Tréfilunionin (= Tréfilunion I) ja Chiers-Châtillon-Gorcyn (= CCG). Näistä kahdesta ensiksi mainittu Tréfilunion I oli 1.1.1987 asti Sacilor-konsernin 100-prosenttisesti omistama tytäryhtiö. Tréfilunion valmisti betoniteräsverkkojen lisäksi myös muita tuotteita langaksi vedetystä teräksestä. CCG:n nimeksi vaihdettiin Tecnor vuonna 1983. Vuoden 1987 jälkipuoliskon aikana Tecnor sulautti Tréfilunion I:n itseensä siten, että sulautuminen tuli voimaan taannehtivasti 1.1.1987 alkaen. Näin muodostetun yhtiön nimeksi annettiin Tréfilunion (= Tréfilunion II). Kun käytetään nimeä Tréfilunion (= TU) tarkoitetaan Tréfilunion I:tä, ellei toisin ole todettu. Ranskalaisia betoniteräsverkon valmistajia oli tuolloin kaksi ryhmää. Ensimmäisen ryhmän muodostivat ns. integroituneet valmistajat, joihin kuuluivat entisten kansallistettujen terästeollisuuskonsernien Sacilorin ja Usinorin tytäryhtiöt. Näistä Tréfilunion ja Société métallurgique de

Normandie (= SMN) olivat entisen Sacilor-konsernin 100-prosenttisesti omistamia tytäryhtiöitä, kun taas CCG-Tecnor oli entisen Usinor-konsernin 98-prosenttisesti omistama tytäryhtiö ja Société des treillis et panneaux soudés (= STPS) Usinor-konsernin 99,99-prosenttisesti omistama tytäryhtiö. Toisen ryhmän muodostivat ns. integroitumattomat eli riippumattomat valmistajat eli Fabrique de fer de Maubeuge, Tecta, Gantois, Sotralentz ja Tréfileries du Sud-Est.

Asian käsittelyn vaiheet

10 Kantaja on edellä esitettyjen tapahtumien jälkeen nostanut esillä olevan kanteen yhteisöjen tuomioistuimen kirjaamoon 27.10.1989 jättämällään kannekirjelmällä, jossa se vaatii komission päätöksen kumoamista. Komission päätöksen kohteena olevista kolmestatoista muusta yrityksestä myös kymmenen muuta on nostanut kanteen.

11 Yhteisöjen tuomioistuin on siirtänyt kaikki yksitoista asiaa 15.11.1989 antamillaan määräyksillä yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen käsiteltäväksi Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen perustamisesta 24 päivänä lokakuuta 1988 tehdyn neuvoston päätöksen 88/591/EHTY, ETY, Euratom (EYVL L 319, s. 1) 14 artiklan mukaisesti. Nämä kanteet rekisteröitiin asioiksi T-141/89, T-142/89, T-143/89, T-144/89 ja T-145/89 sekä T-147/89, T-148/89, T-149/89, T-150/89, T-151/89 ja T-152/89.

12 Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on yhdistänyt edellä mainitut asiat 13.10.1992 antamallaan määräyksellä työjärjestyksen 50 artiklan mukaisesti suullista käsittelyä varten, koska asiat liittyvät toisiinsa.

13 Kantajat ovat vastanneet ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamoon 22.4.—7.5.1993 jättämillään kirjeillä kysymyksiin, joita ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin oli niille esittänyt.

14 Kysymyksiin annettujen vastausten ja esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on päättänyt aloittaa suullisen käsittelyn ilman edeltäviä asian selvittämistoimia.

15 Asianosaiset ovat esittäneet suulliset lausumansa ja vastauksensa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kysymyksiin 14.—18.6.1993 pidetyssä istunnossa.

Asianosaisten vaatimukset

16 Kantaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— kumoaa komission päätöksen kantajaa koskevilta osin,

— toissijaisesti, poistaa komission päätöksessä määrätyn sakon,

— viimesijaisesti, alentaa sakkoa ja

— velvoittaa komission korvaamaan kaikki oikeudenkäyntikulut.

17 Vastaaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— hylkää kanteen perusteettomana ja

— velvoittaa kantajan korvaamaan vastaajan kaikki oikeudenkäyntikulut ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa.

Asian ratkaisu

18 Kantaja vetoaa pääasiallisesti kolmeen perusteeseen kanteensa tueksi. Ensimmäinen kanneperuste koskee menettelymääräysten rikkomista, toinen perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan rikkomista ja kolmas asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan rikkomista.

Menettelymääräysten rikkomista koskeva kanneperuste

I — *Väitetiedoksiannon liitteiden käännösten puuttuminen*

19 Kantaja korostaa, että väitetiedoksiannossa oli liitteenä alkuperäiskielisiä asiakirjoja, joista oli joitakin otteita käännetty väitetiedoksiantoon ja komission päätökseen. Kantaja katsoo kuitenkin, että se, että sille ei ole toimitettu täydellistä käännöstä näistä liitteistä, rikkoo Euroopan talousyhteisössä käytettäviä kieliä koskevista järjestelyistä 15 päivänä huhtikuuta 1958 annettua neuvoston asetusta N:o 1 (EYVL 1958, 17, s. 385, jäljempänä asetus N:o 1) ja erityisesti sen 3 artiklaa, jossa säädetään, että "yhteisön toimielimen jäsenvaltiolle tai jäsenvaltion lainkäyttövaltaan kuuluvalle henkilölle osoittamat asiakirjat laaditaan kyseisen jäsenvaltion kielellä", sekä on myös vastoin puolustuksen oikeuksia, jotka asiaan Hoechst (yhdistetyt asiat 46/87 ja 227/88, Hoechst v. komissio, yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 21.9.1989, Kok. 1989, s. 2859, 16 kohta) perustuvan oikeuskäytännön mukaan koskevat "kontradiktorista menettelyä, joka seuraa väitetiedoksiantoa".

20 Komissio vastaa, että sen päätös ja väitetiedoksianto ovat asian käsittelyyn kuuluvia asiakirjoja ja siten asetuksessa N:o 1 tarkoitettuja asiakirjoja, mutta liitteet ovat vain todistuskappaleita, joihin komissio on vedonnut ja joihin se nojautuu. Nämä liitteet on siis täytynyt toimittaa sellaisenaan eli alkukielisinä asianosaisten tietoon, jotta nämä voivat halutessaan kiistää niiden tulkinnan oikeellisuuden. Komissio korostaa, että joka tapauksessa vain väitetiedoksianto ja komission päätös sisältävät komission kannanoton sellaisena, kuin se koskee päätöksen kohteena olevia yrityksiä.

21 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että komissio on ollut oikeassa korostaessaan, että komission päätös ja väitetiedoksianto ovat asetuksen N:o 17 19 artiklan 1 kohdassa ja neuvoston asetuksen N:o 17 19 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetyistä kuulemisista 25 päivänä heinäkuuta 1963 annetun komission asetuksen 99/63/ETY (EYVL 1963, 127, s. 2268) 2 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja asiakirjoja, jotka osoittavat komission kannan niiden kohteena oleville yrityksille. Tämän vuoksi näitä asiakirjoja on pidettävä asetuksen N:o 1 3 artiklassa tarkoitettuina asiakirjoina, mistä seuraa, että ne on lähetettävä vastaanottajalleen menettelyn kielelle käännettyinä. Sitä vastoin väitetiedoksiannon liitteitä, jotka eivät ole komission laatimia, on pidettävä todistusaineistona, johon komissio tukeutuu, minkä vuoksi ne on saatettava vastaanottajan tietoon sellaisina kuin ne ovat, jotta vastaanottaja saa tietää, millaisen tulkinnan komissio on tehnyt niistä ja mihin komissio on perustanut väitetiedoksiantonsa ja päätöksensä. Lisäksi tässä esillä olevassa tapauksessa on syytä korostaa, että komission päätöksen tekstiosassa ja väitetiedoksiannossa on liitteistä asiaan vaikuttavilta osin otteita ranskan kielellä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että tämä esittämistapa on saattanut kantajan tietoon tarkasti sen, mihin tosiasioihin ja millaiseen päättelyyn komissio on perustanut päätöksensä, ja tämän vuoksi kantaja on voinut tehokkaasti puolustautua.

22 Tämän vuoksi kantajan väite on hylättävä.

II — *Tiettyjen asiakirjojen tiedoksiannon laiminlyönti*

23 Kantaja väittää, että komissio on lisäksi rikkonut puolustuksen oikeuksia, koska Martinellin sen ja Ferriere Nordin Ranskan edustajalle Italmetille 14.7.1983 lähettämää teleksiä (väitetiedoksiannon liite 34, komission päätöksen 57 kohta) ja Tréfilunionin edustajan herra Duroux'n Italmetin edustajalle herra François'lle 3.11.1983 lähettämää teleksiä (väitetiedoksiannon liite 35, komission päätöksen kohta 58) ei ole annettu sille tiedoksi, vaikka komissio on vedonnut näihin asiakirjoihin näyttääkseen toteen ranskalais-italialaisen sopimuksen olemassolon 1983—1984. Kantaja lisää, että sen asianajajat ovat voineet tutustua jutun asiakirjoihin komission toimitiloissa, mutta että he eivät ole voineet tutustua kaikkiin komission hallussaan pitämiin asiakirjoihin, varsinkaan niihin, jotka komissio on katsonut sellaisiksi, jotka eivät koske asianajajien päämiehinä olevia ranskalaisia yhtiöitä ja etujärjestöjä. Täten asianajajat eivät ole saaneet tutustua edellä mainittuihin kahteen asiakirjaan.

24 Komissio katsoo, että kumpikaan näistä kahdesta väitetiedoksiannon liitteestä ei ole välttämätön todiste yritysten välisten järjestelyjen olemassaolosta vuosina 1983—1984 eikä kantajan osallistumisesta näihin järjestelyihin.

25 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että kantajan mainitsemia asiakirjoja ei ole annettu sille tiedoksi väitetiedoksiannon yhteydessä. Tästä seuraa, että kantaja on voinut perustellusti katsoa, ettei niillä ollut merkitystä asiassa. Näin ollen näitä asiakirjoja ei voida pitää pätevinä todistuskeinoina kantajaa vastaan (asia C-62/86, AKZO Chemie v. komissio, tuomio 3.7.1991, Kok. 1991, s. I-3359, 21 kohta ja asia T-8/89, DSM v. komissio, tuomio 17.12.1991, Kok. 1991, s. II-1833, 37 kohta). Kysymys siitä, ovatko nämä asiakirjat komission kantajaa vastaan rikkomuksen toteamiseksi tekemien tosiasioita koskevien toteamusten kannalta välttämätön tuki, selviää kuitenkin siinä yhteydessä, kun ensimmäisen oikeusasteen

tuomioistuin tutkii näiden toteamusten oikeellisuutta (ks. edellä mainittu DSM v. komissio -tuomio, 40 kohta).

Perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan rikkomista koskeva kanneperuste

I — *Relevantit markkinat*

Asianosaisten väitteet

26 Kantaja katsoo, että komissio on tehnyt virheen todetessaan betoniteräsverkon samanlaiseksi tuotteeksi kaikissa jäsenvaltioissa ja sen olevan niin ollen korvattavissa toisella tuotteella siitä riippumatta, missä jäsenmaassa se on valmistettu. Kantaja huomauttaa, että se valmisti Ranskassa Association technique pour le développement de l'emploi du treillis soudén (Betoniteräsverkon käyttöä edistävä tekninen yhdistys, jäljempänä ADETS) laatiman valikoiman mukaisia tuotteita. Tämä valikoima vastasi Ranskan ministère de l'Industrien (teollisuusministeriö) hyväksymiä tuotteita. Kantaja selittää, että saksalainen tuotevalikoima oli samankaltainen belgialaisen ja alankomaalaisen tuotevalikoiman kanssa, mutta hyvin erilainen verrattuna ranskalaiseen tuotevalikoimaan erityisesti painon suhteen, minkä vuoksi Ranskassa vaadittiin enemmän tuotetta neliömetreinä tonnia kohti ja enemmän hitsattavia kohtia kuin muissa maissa, mistä syystä valmistuskustannukset olivat Ranskassa suuremmat. Nämä tekniset erot olivat syynä markkinoiden välisiin hinnaneroihin, ja koska komissio ei ole ottanut tätä huomioon, se ei ole arvioinut oikein relevantteja markkinoita.

27 Kantaja korostaa lisäksi, että betoniteräsverkko ei ole suoraan eri maiden välillä vaihdettavissa oleva tuote, koska on olemassa erilaisia sitä koskevia normeja ja koska vientiä varten tarvitaan viranomaisten todistus, tyyppihyväksyntä tai hyväksyminen, eli tilanne on päinvastainen, kuin on kuvattu komission päätöksen 5 kohdassa, jossa väitetään, että yhteismarkkinakauppa on erityisen merkittävää rajaseuduilla. Kantaja kuitenkin myöntää, että tällainen viranomaisten hyväksyminen ei

ollut tarpeellinen Ranskassa kyseisten tuotteiden tuontia tai myyntiä varten; sitä tarvittiin vain niiden käyttämiseen julkisissa hankinnoissa. Kantaja toteaa lopuksi, että betoniteräsverkolla ei ole yhteismarkkinoita, vaan ranskalaisten, saksalaisten, italialaisten ja beneluxmaalaisten tuotteiden markkinat.

28 Komissio toteaa, että koska yritysten välisten järjestelyjen olemassaolo on kumoamattomasti näytetty toteen, kantajan esittämät pohdinnat siitä, ovatko tuotteet vaihdettavissa keskenään, eivät voi asettaa komission päätöksen laillisuutta kyseenalaiseksi. Komissio kiistää, että eri maiden erilaiset tekniset normit olisivat todellinen este, viittaa Tréfilunionin 1.12.1981 päivättyyn muistioon (väitetiedoksiannon liite 5, komission päätöksen 24 kohta) ja korostaa, että sen päätöksessä todettu hintojen nousu on johtunut nimenomaan järjestelyistä eikä kyseisten tuotteiden valmistusolosuhteista. Komissio lisää, että vaikkakin viranomaisten hyväksymisen edellyttäminen on kaupan este, niin on yhtä varmaa, että juuri Tréfilunion on käyttänyt hyväkseen vaikutusvaltaansa ADETS:ssa ja käyttänyt tätä keinoa ulkomaalaisia valmistajia vastaan (ks. tämän osalta komission päätöksen 137 kohta) ja että viranomaisten hyväksymisen saaminen on pakollista vain julkisia hankintoja varten. Joka tapauksessa on niin, että viranomaisen hyväksymisen saamisen vaatimus ei saa johtaa siihen, että yritykset rajoittavat jäljelle jäävää todellista kilpailua (yhdistetyt asiat 209/78—215/78 ja 218/78, Van Landewyck ym. v. komissio, tuomio 29.10.1980, Kok. 1980, s. 3125, 133 ja 134 kohta). Komissio lisää lopuksi, että valtioiden rajat ylittävän kaupan olemassaolo on tosiasia, joka käy ilmi luvuista, joiden oikeellisuutta kantaja ei ole kiistänyt.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

29 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että kantajan esittämät näkökohdat eivät ole luonteeltaan sellaisia, että ne kykenisivät kumoamaan komission päätök-

sessä tehtyä relevanttien markkinoiden määritelmää. Vaikka sovellettavissa normeissa on tiettyjä eroja erityisesti Ranskan markkinoilla, mikä saattaa johtaa eroihin valmistuskustannuksissa, on korostettava, että 1.12.1981 päivätyssä muistiossa (väitetiedoksiannon liite 5, komission päätöksen 24 kohta) Tréfilunion on itse todennut, että "standarditavarana valmistettavien betoniteräsverkkojen markkinoista tulee eurooppalaiset, koska teknisten normien kehittyminen yhdenmukaistaa näiden tuotteiden valmistusta, valvontaa ja käyttöä koskevia määräyksiä" ja että korkeat hinnat Ranskassa vuonna 1981 olivat seurausta keinotekoisesta tilanteesta, sillä Tréfilunion oli "onnistunut patoamaan" markkinoille tunkeutumisten virran saamalla hyväksytyksi valmistajien välisen sopimuksen, jossa mukana olivat myös merkittävät ulkomaalaiset valmistajat.

30 Toiseksi on korostettava, että kantaja myöntää kannekirjelmässään, että yhteisön alueen valmistajat, jotka ovat sopeuttaneet tuotantovälineistönsä kulloisiinkin normeihin, voivat viedä tuotteitaan eri kansallisille markkinoille, ja että kantaja myöntää, että viranomaisten hyväksymisen saaminen Ranskassa on tarpeellista vain julkisissa hankinnoissa.

31 Kolmanneksi on syytä todeta, että betoniteräsverkkojen kaupan merkittävyys jäsenvaltioiden välillä käy ilmi komission päätöksen 4 kohdan taulukosta sekä 7, 8, 9 ja 10 kohdan taulukoista eikä kantaja ole kiistänyt näiden lukujen oikeellisuutta.

32 Lopuksi lukuisat asiakirjat, joihin komissio on vedonnut, todistavat, että kantaja on halunnut rajoittaa muista jäsenvaltioista tulevaa tuontia, mikä osoittaa, että kantajan väitteet eivät pidä paikkansa.

33 Edellä esitetyn perusteella ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, ettei komission analyysi markkinoista ole virheellinen, minkä vuoksi kantajan väite on siis hylättävä.

II — *Yritysten välisten järjestelyjen tekeminen*

A — *Ranskan markkinat*

1. *Ajanjakso 1981—1982*

Kanteen kohteena oleva päätös

34 Komission päätöksessä (23—50 kohdat ja 159 kohta) todetaan kantajan osallistuneen huhtikuusta 1981 maaliskuuhun 1982 ensimmäiseen sarjaan yritysten välisiä järjestelyjä Ranskan markkinoilla. Näissä järjestelyissä on ollut mukana toisaalta ranskalaisia valmistajia (Tréfilunion, STPS, SMN, CCG ja Sotralentz) ja toisaalta ulkomaisia valmistajia, jotka ovat toimineet Ranskan markkinoilla (ILRO, Ferriere Nord, Martinelli, Boël/Trébos, TFE, FBC ja Tréfilarbed). Järjestelyjen tarkoituksena on ollut hintojen ja kiintiöiden määrittäminen, jotta betoniteräsverkkojen tuontia Ranskaan rajoitettaisiin.

Asianosaisten väitteet

35 Kantaja ei kiistä osallistuneensa kokouksiin, joihin komission päätöksessä mainituissa useissa asiakirjoissa viitataan. Kantaja väittää kuitenkin, että kiintiöiden osalta asiakirjat, joihin komissio on nojautunut, todistavat todellisuudessa päinvastaista, kuin mitä komissio on väittänyt. Väitetiedoksiannon liitteenä 6 oleva taulukko (komission päätöksen 29 kohta) osoittaa nimittäin, että integroituneiden neljän ranskalaisen valmistajan toimitukset kehittyivät epävarmasti huhtikuusta 1980 huhtikuuhun 1982, kun taas komission päätöksen 26 kohdassa todetaan, että tuonti nousi tammikuusta 1981 heinä-elokuuhun 1981 mutta pysyi vakiona vuoden neljän viimeisimmän kuukauden ajan. Tällaiset tiedot, joita tukevat kantajan

jättämät, betoniteräsverkkojen toimitusmääriä Ranskan markkinoilla koskevat useat taulukot, kumoavat väitteen markkinoiden jakamisesta. Kantaja korostaa lisäksi, että edellä mainittu liite 6 koskee vain ranskalaisia valmistajia, minkä vuoksi sitä ei voida pitää todisteena järjestelystä ulkomaisten valmistajien kanssa.

36 Kantaja väittää, että hintasopimusta ei ole näytetty toteen. Kantaja korostaa, että hinnan nousu oli välttämätön, jotta katetta jälleen kertyisi, kuten sen 1.12.1981 päivätystä muistiosta (väitetiedoksiannon liite 5, komission päätöksen 24, 27 ja 28 kohdat) käy ilmi, ja huomauttaa, että ei ollut hämmästyttävää, että muut yritykset seurasivat sitä, koska Tréfilunion oli Ranskan markkinoiden tärkein yritys, koska sen hintataulukot julkaistiin säännöllisesti *Le moniteur des travaux publics* -lehdessä ja koska alennukset laskettiin näiden hintataulukoiden pohjalta. Kantaja huomauttaa lisäksi, että Italmetin 9.3.1982 Ferriere Nordille lähettämä teleksi (väitetiedoksiannon liite 18, komission päätöksen 41 kohta) osoittaa, että 325 FRF:n suuruisen tilapäisen alennuksen soveltamiseksi ei ollut tarpeen "pyytää lupaa italialaisilta, belgialaisilta ja saksalaisilta kumppaneilta".

37 Kantaja katsoo, että komission päätös on riittämättömästi perusteltu siltä osin, kuin siitä ei selviä, onko komissio katsonut, päättyivätkö sen päätöksessä tarkoitetut järjestelyt huhtikuussa vai kesäkuussa 1982. Kantaja korostaa, että 23 kohdassa mainitaan kestoksi ajanjakso huhtikuusta 1981 maaliskuuhun 1982 ja että kohdissa 42—45 komission päätöksessä todetaan keskustelut, joita on käyty väitettyjen sopimusten pidentämisestä, kun taas kohdassa 159 komissio viittaa vain järjestelyihin ajanjaksona 1981—1982. Kantaja huomauttaa, että vasta sen jälkeen, kun se on nostanut kanteen, komissio on täsmentänyt, että se on katsonut kantajan tekemän rikkomuksen päättyneen maaliskuussa 1982. Kantaja korostaa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen on otettava tämä seikka huomioon sakkoa alentavana tekijänä, jos se ei kumoa komission päätöstä.

38 Komissio korostaa, että kiintiöiden osalta se on perustanut päätöksensä paitsi väitetiedoksiannon liitteenä 6 olevaan taulukkoon (komission päätöksen 29 kohta),

josta se on saanut selville ranskalaisille valmistajille myönnetyt kiintiöt, niin myös Tréfilunionin 1.12.1981 päivättyyn muistioon (väitetiedoksiannon liite 5, komission päätöksen 24, 27 ja 28 kohta) ja Tréfilunionin johtajiston kokouksesta 2.3.1982 tehtyihin muistiinpanoihin (väitetiedoksiannon liite 7, komission päätöksen 29 kohta). Nämä ovat asiakirjoja, joiden perusteella edellä mainittua taulukkoa on voitu tulkita ja jotka todistavat kiistattomasti, että kiintiöistä on ollut yritysten välinen järjestely.

39 Hintojen osalta komissio huomauttaa, että ne vahvistettiin alennuksien kautta, joista neuvoteltiin yritysten välisen järjestelyn mukaisesti, kuten Tréfilunionin johtajan herra Marien muistiosta 9.4.1981 käy ilmi (väitetiedoksiannon liitteet 12 ja 12 A, komission päätöksen 34 kohta; ks. myös väitetiedoksiannon liitteet 21, 22 ja 23, komission päätöksen 41 ja 43 kohta). Komissio katsoo, että sen päätöksen 41 kohta todistaa täysin päinvastaista, kuin mitä kantaja väittää; komissio näet ihmettelee, miksi kokouksessa oli tarpeellista täsmentää, että ranskalaisten valmistajien "ei täytynyt kysyä lupaa kumppaneiltaan", jos yritykset tekivät päätöksensä itsenäisesti neuvottelematta toistensa kanssa.

40 Rikkomuksen keston osalta komissio korostaa, että sen päätöksessä on kahteen kertaan todettu (23 ja 29 kohta), että ensimmäinen järjestelyjen kokonaisuus vuosina 1981—1982 kesti huhtikuusta 1981 maaliskuuhun 1982. Komissio lisää, että vaikka rikkomus näyttää kestäneen tämän ajan jälkeenkin, se on katsonut kantajan tehneen rikkomuksen vain edellä mainitun ajanjakson aikana, ja että on itsestään selvää, että sakko ei kohdistu aikaan 31.3.1982 jälkeen.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

41 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa aluksi, että kantaja perustaa väitteensä lukuihin, jotka sisältyvät sen jättämiin taulukoihin, eikä kiistä osaa komission sitä vastaan esittämistä todisteista.

42 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että komission esittämät kaikki asiakirjat yhdessä näyttävät toteen, että kantaja on osallistunut yritysten välisiin järjestelyihin Ranskan markkinoilla ajanjaksona 1981—1982. Nimittäin 17.3.1981 ja 9.4.1981 lähetetyistä telekseistä (väitetiedoksiannon liitteet 9 ja 11, komission päätöksen 32 ja 33 kohta) ja herra Marien muistiosta 9.4.1981 (väitetiedoksiannon liite 12, komission päätöksen 34 kohta) käy ilmi, että kantaja on osallistunut 1.4.1981 Pariisissa italialaisten ja belgialaisten valmistajien kanssa pidettyyn kokoukseen, jossa italialaisten valmistajien kanssa on sovittu betoniteräsverkkojen markkinoita Ranskassa koskevat kiintiöt, luettelohinnat, alennukset, markkinoille tulemisesta suoritettavat maksut sekä tietojen vaihto. Tréfilunionin 23.10.1981 päivätty muistio (väitetiedoksiannon liite 1, komission päätöksen 46 ja 48 kohta), joka koskee Tréfilunionin ja Tréfilarbedin välistä keskustelua, paljastaa kiintiösopimuksen olemassaolon Tréfilarbedin kanssa sekä belgialaisten yritysten Boël-Trébosin ja Steelinterin kanssa.

43 Lisäksi on syytä muistaa Tréfilunionin sisäisen, 1.12.1981 päivätyn muistion (väitetiedoksiannon liite 5, komission päätöksen 24, 27 ja 28 kohta) sanamuoto, jonka mukaan "Tréfilunion on onnistunut patoamaan markkinoille tunkeutumisen virran laatimalla valmistajien välisiä sopimuksia ja saamalla ne hyväksytyksi mukaan lukien merkittävät ulkomaiset valmistajat. Tästä on seurannut keinotekoinen tilanne, jolloin hinnat ovat nousseet melko korkeiksi markkinoillamme vuonna 1981 ja markkinoille tunkeutujien tonnimäärät ovat suurelta osin pysyneet vuoden 1980 tasolla." Samassa muistiossa todetaan lisäksi, että "hintasopimuksen tervetullut jatkaminen merkitsee sitä, että ranskalaiset valmistajat ainakin oma-aloitteisesti pitävät tonnimääränsä omilla markkinoillaan nykyisellä tasolla". Muistio sisältää myös seuraavan kappaleen: "Eri maiden valmistajien välillä markkinaosuuksien luovutuksista käydyissä keskusteluissa niiden markkinoille tunkeutujien kannanotot, joilla on vallattuja asemia puolustettavanaan, ovat vahvoilla. Ranskan äskettäisen järjestelyn tarjoama esimerkki osoittaa näiden etukäteen hankittujen asemien tärkeyden."

44 Näitä erittäin selviä asiakirjatodisteita tukee Ferriere Nordin muistio (väitetiedoksiannon liite 16, komission päätöksen 38 kohta) Pariisissa 18.2.1982 Tréfilunionin,

ILRO:n, Martinellin, Italmetin ja Ferriere Nordin kesken pidetystä kokouksesta. Muistiossa todetaan, että herra Marie oli korostanut kokouksessa, että "vuoden 1981 alussa tehty sopimus on tuottanut toivotut tulokset sekä määrien että hintojen osalta".

45 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin korostaa lopuksi, että komission päätöksessä (23 ja 29 kohta) on todettu täsmällisesti, että sopimus on ollut voimassa huhtikuusta 1981 maaliskuuhun 1982, kuten komissio on perustellusti korostanut. Komissio on voinut todeta tämän keston Ferriere Nordin muistiosta (väitetiedoksiannon liite 15, komission päätöksen 37 kohta), joka koskee 20.10.1981 pidettyä kokousta, johon ovat osallistuneet Tréfilunion ja italialaiset valmistajat. Muistiossa todetaan, että "maaliskuun sopimuksen (tullut voimaan 1.4.1981) tulokset ovat suurelta osin tyydyttäviä; sopimus on tehnyt mahdolliseksi sekä ranskalaisille että italialaisille tarjottujen hintojen nousun". Lisäksi komissio on voinut todeta keston 23.3.1982 päivätystä muistiosta (väitetiedoksiannon liite 7, komission päätöksen 29 kohta), jossa on muistiinpanot Tréfilunionin johtajiston kokouksesta 2.3.1982 ja jossa todetaan, että "on päätetty jatkaa nykyisen sopimuksen voimassaolon loppuun; sopimus päättyy 31. maaliskuuta". Näin ollen kantaja ei voi vedota siihen, että sen osallistumisen kestoa ei olisi täsmällisesti todettu komission päätöksessä.

46 Kaiken edellä esitetyn perusteella on todettava lopuksi, että komissio on näyttänyt lain edellyttämällä tavalla toteen kantajan osallistuneen yritysten välisiin järjestelyihin, joiden tarkoituksena on ollut hintojen ja kiintiöiden määrittäminen Ranskan markkinoilla huhtikuusta 1981 maaliskuuhun 1982.

47 Tämän vuoksi kantajan väite on hylättävä.

2. *Ajanjakso 1983—1984*

Kanteen kohteena oleva päätös

48 Komission päätöksessä (51—76 kohdat ja 160 kohta) todetaan, että kantaja on osallistunut toiseen sarjaan yritysten välisiä järjestelyjä, joissa ovat olleet mukana toiselta puolen ranskalaiset valmistajat (Tréfilunion, STPS, SMN, CCG ja Sotralentz) ja toiselta puolen Ranskan markkinoilla toimivat ulkomaiset valmistajat (ILRO, Ferriere Nord, Martinelli, Boël/Trébos, TFE/FBC, joista FBC markkinoi TFE:n tuotannon, ja Tréfilarbed). Näiden järjestelyjen tarkoituksena on ollut hintojen ja kiintiöiden määrittäminen, jotta betoniteräsverkkojen tuontia Ranskaan rajoitettaisiin. Tämä järjestelyjen sarja on ollut käytössä vuoden 1983 alusta vuoden 1984 loppuun, ja se on vahvistettu hyväksymällä lokakuussa 1983 sopimuspöytäkirja (protocole d'accord) ajalle 1.7.1983—31.12.1984. Tässä pöytäkirjassa järjesteltiin uudelleen ranskalaisten, italialaisten ja belgialaisten valmistajien sekä Arbedin kesken käytyjen neuvottelujen tulokset, jotka koskivat Ranskan markkinoilla sovellettavia kiintiöitä ja hintoja. Sopimuspöytäkirjassa vahvistettiin ranskalaisten integroituneiden valmistajien kiintiöksi 60,50 %, josta 40,50 % Sacilor-konsernille (Tréfilunion + SMN) ja 20 % Usinor-konsernille (CCG + STPS), muiden ranskalaisten valmistajien kiintiöksi 18 % sekä Belgian, Italian ja Saksan kiintiöksi 13,95 % Ranskan markkinoiden kulutuksesta "näiden valmistajien ja ranskalaisten alan yritysten kesken tehdyllä sopimuksella".

Asianosaisten väitteet

49 Kantaja ei kiistä sen ja italialaisten valmistajien välistä yhteydenpitoa, jonka komissio on tuonut esiin päätöksensä 52 ja 53 kohdassa (väitetiedoksiannon liitteet 27 ja 28), niin sanotun "maaperän muokkauksen" aikana ja erityisesti kokouksessa 23.2.1983, mutta kantaja kiistää väitteen, jonka mukaan nämä yhteydenpidot olisi-

vat johtaneet sopimuksen tekemiseen siitä, että 39 % Ranskan markkinoista jaetaan muiden ranskalaisten kuin integroituneiden valmistajien, belgialaisten, italialaisten ja saksalaisten valmistajien kesken.

50 Kantaja huomauttaa komission päätöksen 55 kohdassa esiintuotujen kantajan ja Tréfilarbedin välisen yhteydenpidon osalta, jonka on väitetty johtaneen sopimukseen Tréfilarbedin kiintiöstä, että komission päätöksen mukaan tämän sopimuksen tarkoituksena oli hintojen nopea parantuminen, minkä komissio väittää näyttäneensä toteen 56 kohdassa mainituilla seikoilla. Kantaja katsoo, että komissio ei ole esittänyt mitään asiakirjaa näiden tietojen tueksi ja että tältä osin siis kaikki todisteet puuttuvat.

51 Kantaja toteaa lokakuun 1983 sopimuspöytäkirjasta, että sitä ei ole allekirjoitettu ja että jos sopimus on ollut olemassa, sillä ei ole koskaan ollut vaikutusta markkinaosuuksiin eikä hintoihin. Kantaja lisää, että Commission française de la concurrencen tiedonannon mukaan ulkomaiset valmistajat olivat kieltäytyneet ottamasta osaa tähän järjestelyyn ja että komissio ei ole ottanut tätä toteamusta huomioon eikä ole täsmällisesti ilmoittanut, mitkä ovat niitä uusia tosiseikkoja, joiden perusteella se on voinut päätellä ulkomaisten yritysten ottaneen osaa tähän järjestelyyn.

52 Kantaja kiistää kiintiöiden osalta sopimuksen olemassaolon sillä perusteella, että ranskalaisten valmistajien markkinaosuus on kehittynyt epävakaisesti, mikä käy ilmi kantajan mukaan sekä Commission française de la concurrencen tekemässä Jenny-raportissa esiintyvistä tiedoista että Tréfilunionin vuosien 1985 ja 1986 talousarvioiden valmistelua varten tehdystä 10.8.1984 päivätystä muistiosta (väitetiedoksiannon liite 39, komission päätöksen 62 kohta).

53 Hintojen osalta kantaja väittää, että komissio ei ole näyttänyt toteen, että olisi ollut olemassa sopimus, jonka tarkoituksena olisi ollut yhteistoiminta hintojen suhteen, ja että olemassa olleeksi väitetyn järjestelyn osapuolet eivät ole noudattaneet niin sanottuja hintaohjeita. Kantaja korostaa lisäksi, että komissio ei voi viitata päätöksensä 57 ja 58 kohdissa mainittuihin asiakirjoihin näyttääkseen toteen yritysten

välisen hintoja koskeneen järjestelyn olemassaolon. Kantaja huomauttaa 57 kohdan osalta, että lokakuussa 1983 tehtyä hintasopimusta ei ole voitu soveltaa taannehtivasti heinäkuussa, ja korostaa 58 kohdan osalta, että sille ei ole annettu tiedoksi väitetiedoksiannon liitettä 35.

54 Komissio huomauttaa, että maaperän muokkauksen ajalta on kiistatonta, että integroituneet ranskalaiset valmistajat ja italialaiset valmistajat ovat päässeet sopimukseen markkinaosuuksistaan 23.2.1983 pidetyssä kokouksessa (väitetiedoksiannon liitteet 27—29, komission päätöksen 53 ja 54 kohta) ja että tämä on ollut vain ensimmäinen vaihe kattavan sopimuksen tekemisessä muiden osapuolten kanssa.

55 Komissio huomauttaa Tréfilarbedin kanssa tehdyn sopimuksen osalta, että, päinvastoin kuin kantaja väittää, komissio ei ole pitänyt 56 kohdassa mainittuja seikkoja todisteena Tréfilarbedin liittymisestä sopimukseen, vaan Sacilorin kirjeenvaihtoa toisaalta Tréfilunionin kanssa ja toisaalta Arbedin kanssa (väitetiedoksiannon liitteet 30—33).

56 Komissio korostaa, että sopimuspöytäkirja on löydetty Tréfilunionin ja Tréfilarbedin luota ja että se on ollut Tréfilarbedin allekirjoittama. Se ei kuitenkaan ole vailla todistusvoimaa allekirjoittamattomanakaan. Tässä suhteessa komissio korostaa, että pöytäkirjassa todetut yritysten markkinaosuudet ovat täsmälleen samat, kuin mitkä ranskalaisten ja italialaisten kokouksessa 23.2.1983 on sovittu ja mitkä on vahvistettu teleksien vaihdolla Tréfilarbedin kanssa kesäkuussa 1983 ja mihin pöytäkirjassa viitataan mainittaessa aiemmin tehty sopimus (komission päätöksen 61 kohta ii) alakohta). Sopimuksen olemassaolon vahvistaa myös herra Marien muistio 30.10.1984 (väitetiedoksiannon liite 50, komission päätöksen 72 kohta). Komissio toteaa, ettei se ole millään tavalla sidottu Commission française de la concurrencen päätöksiin varsinkaan niiltä osin, kuin kyse on muista kuin ranskalaisista yrityksistä, ja huomauttaa, että se on saanut lisätodisteita, jotka eivät ole olleet Ranskan viranomaisten käytössä.

57 Komissio korostaa kiintiöiden ja hintojen osalta, että lukuisat asiakirjatodisteet, joihin se on viitannut, todistavat, että yritysten väliset järjestelyt ovat toimineet siten kuin pöytäkirjassa on sovittu, että hintaohjeita on noudatettu ja että kiintiösopimuksen johdosta hinnat ovat nousseet.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

58 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että kaikki komission esittämät asiakirjat yhdessä riittävät paljastamaan komission päätöksessä todettujen sopimusten olemassaolon, kantajan osallistumisen niihin ja sen roolin neuvottelujen johtajana sekä sopimusten sisällön toteuttamisen ilman, että on tarpeen käyttää niitä asiakirjoja, erityisesti väitetiedoksiannon liitteitä 34 ja 35, joita ei ole annettu kantajalle tiedoksi. Näiden todisteiden valossa kantajan väitteitä ei voida pitää perusteltuina.

59 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo maaperän muokkaukseksi sanotun ajanjakson osalta, että komission ranskalaisten integroituneiden valmistajien 23.2.1983 ILRO:n, Martinellin ja Ferriere Nordin kanssa pitämästä kokouksesta esittämien asiakirjojen (väitetiedoksiannon liitteet 27—29, komission päätöksen 53 ja 54 kohta) perusteella on näytetty, että osapuolet ovat päässeet sopimukseen Ranskan markkinoiden jakamisesta. Tässä kokouksessa on nimittäin sovittu, että 61 % Ranskan markkinoista kuuluu ranskalaisille integroituneille valmistajille ja että loppu 39 % eli noin 23 000 tonnia vuodessa jakaantuu seuraavasti: 19 % muille ranskalaisille valmistajille, 3 % belgialaisille valmistajille, 7 % saksalaisille valmistajille ja 10 % italialaisille valmistajille. On selvää, että belgialaiset, saksalaiset ja ranskalaiset muut kuin integroituneet valmistajat eivät olleet tuolloin sopimuksessa mukana, koska ne eivät ole olleet läsnä kokouksessa, jossa sopimukset hyväksyttiin, mutta tämä seikka ei kumoa sitä, että ranskalaisten integroituneiden valmistajien ja italialaisten valmistajien välillä on ollut sopimus. Samaan aikaan ne ovat sopineet hintojen nostamisesta huhtikuusta 1983 alkaen. Tréfilarbedin kanssa teh-

dyn sopimuksen osalta on riittävää todeta, että kantaja ei ole kiistänyt niitä lukuisia asiakirjoja (väitetiedoksiannon liitteet 30—33), jotka todistavat ranskalaisten valmistajien ja Tréfilarbedin välisestä yhteydenpidosta ja siitä, että on tehty sopimus, jossa Tréfilarbedille on annettu 7,55 %:n kiintiö Ranskan markkinoilla.

60 Sopimuspöytäkirjan suhteen on korostettava, että on olemassa useita tilastoja (väitetiedoksiannon liitteet 42 ja 43, komission päätöksen 64 ja 65 kohta), jotka osoittavat kuukausittain sopimuksen kunkin osapuolen myyntiluvut Ranskan markkinoilla ja niiden markkinaosuudet. Näiden taulukoiden luvut vastaavat täsmälleen sopimuspöytäkirjan sisältöä. Näihin todisteisiin on vielä lisättävä se seikka, että kantajan myyntiluvut esiintyvät "sopijapuolet yhteensä" (total contractants) otsikon alla ja että niitä verrataan sellaisenaan ja markkinaosuuksina "vertailuluvut" (références) sarakkeessa olevien lukujen kanssa.

61 Näitä todisteita vahvistaa se, mikä käy ilmi 13.4.1984 lähetetystä teleksistä, eli että ranskalaiset valmistajat olivat kutsuneet herra Marien välityksellä ulkomaiset valmistajat 15.5.1984 kokoukseen, jonka tarkoituksena on ollut "laatia tilannekatsaus yhteistyöstämme, tehdä yleiskatsaus Euroopan markkinoista ja laatia sen pohjalta aikataulu korotuksille, joiden suuruus on vielä määriteltävä, sekä sopia vastavuoroisesta markkinoille pääsystä" (väitetiedoksiannon liite 47, komission päätöksen 67 kohta).

62 Tässä yhteydessä on myös tuotava esiin herra Marien 30.10.1984 päivätty sisäinen muistio (väitetiedoksiannon liite 50, komission päätöksen 72 kohta), jossa todetaan, että vuosien 1985/1986 suunnitelmat olivat riippuvaisia kahdesta perusasiasta, jotka olivat "neuvottelut vuotta 1985 varten ja, jos mahdollista, vuotta 1986 varten, joita minun on johdettava saman mallin mukaan kuin niitä, joiden päätöksiä on nyt sovellettu syyskuusta 1983 lähtien ja jotka päättyvät joulukuun 1984 lopussa". Lisäksi on todettava, että on olemassa Tréfilunionin 19.9.1984 päivätyt muistiinpanot, joiden otsikkona on "Betoniteräsverkkojen markkinoiden nykytilanne Ranskassa" (väitetiedoksiannon liite 49, komission päätöksen 71 kohta) ja joissa puhutaan useaan otteeseen "korottamisesta" ja hintojen nostamisesta ja siitä, että

"saavutetut tulokset johtuvat suoraan niiden eurooppalaisten valmistajien 'huomioon ottamisesta', jotka tulevat Ranskan markkinoille".

63 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei voi hyväksyä kantajan Commission française de la concurrencen tiedonannosta tekemää väitettä. Ensiksikin komissio on voinut tehdä päätelmänsä, kuten se on perustellusti korostanutkin, hallussaan olleiden todisteiden perusteella, jotka eivät välttämättä ole olleet samoja kuin Commission française de la concurrencen käytettävissä olleet todisteet; toiseksi komissio ei voi olla sidottu kansallisten viranomaisten päätöksiin.

64 Edellä esitetyn perusteella komissio on näyttänyt toteen lain edellyttämällä tavalla, että kantaja on osallistunut ajanjaksona 1983—1984 Ranskan markkinoilla yritysten välisiin järjestelyihin, joiden tarkoituksena on ollut hintojen ja kiintiöiden määrittäminen betoniteräsverkkojen Ranskaan suuntautuvan tuonnin rajoittamiseksi.

65 Tämän vuoksi kantajan väite on siis hylättävä.

3. *Komission päätöksen 161 kohdassa todettu tietojen vaihto*

Kanteen kohteena oleva päätös

66 Komission päätöksen mukaan (161 kohta) ADETS:in jäsenien (mukaan lukien Tréfilarbed tuojana) Ranskan markkinoita koskeneiden yritysten välisten järjestelyjen mukaisesti 1983—1984 harjoittama toimituksia koskeva epäsuora tietojen

vaihto, jota ADETS koordinoi, on yhteisöjen tuomioistuimen eurooppalaisten sokeritehtaiden asiassa antamassa tuomiossa luomien periaatteiden mukaisesti yhdenmukaistettu menettelytapa (yhdistetyt asiat 40/73—48/73, 50/73, 54/73—56/73, 111/73, 113/73 ja 114/73, Suiker Unie ym. v. komissio, tuomio 16.12.1975, Kok. 1975, s. 1663, 173 ja 174 kohta). Komission päätöksen mukaan se, että yksittäinen yritys antaa kilpailijoidensa tietoon myyntimääriään koskevia tietoja, on kilpailua rajoittavaa ja vääristävää, mikä tässä tapauksessa Tréfilarbedin mukanaolo huomioon ottaen on ollut omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

Asianosaisten väitteet

67 Kantaja väittää, että komission päätöksen tekstistä ei selviä, onko sille määrätty sakkoa tähän epäsuoraan tietojen vaihtoon osallistumisesta. Kantaja korostaa, että jos näin on asianlaita, komissio on soveltanut väärin asiassa Suiker Unie ym. vastaan komissio annetun tuomion periaatteita. Tämän ennakkotapauksen mukaan nimittäin perustamissopimuksen vastaista tietojen vaihtoa on vain sellainen tietojen vaihto, jonka tarkoituksena on vaikuttaa kilpailijan käyttäytymiseen markkinoilla tai jonka seurauksena kilpailijan käyttäytymiseen markkinoilla on vaikutettu, toisin sanoen tulevaisuudessa. Tässä tapauksessa ADETS:in jäsenten välinen epäsuora tietojen vaihto on kuitenkin koskenut menneisyyttä eikä tulevaisuutta, kuten komission päätöksessä sen on todettu koskeneen "yksittäisiä Ranskan markkinoille tehtyjä toimituksia". Kantaja katsoo lisäksi, että tämän rikkomuksen lukeminen sen syyksi johtaa siihen, että sitä on rangaistu useita kertoja samoista seikoista.

68 Komissio väittää, että se ei ole pitänyt tuomittavana tätä tietojen vaihtoa sellaisenaan, vaan on katsonut sen yhdeksi osaksi yritysten välisten järjestelyjen toteuttamista Ranskan markkinoilla vuosina 1983—1984. On kyse lisätodisteesta, joka todistaa järjestelyjen olemassaolosta ja joka on lisäksi vahvistanut järjestelyjen vaikutuksia ja varmentanut niiden toteutuksen sekä lisännyt siten kantajan rikkomuksen vakavuutta. Ennakkotapauksen Suiker Unie ym. vastaan komissio osalta komissio katsoo, että vaikka pitääkin paikkansa, että tietojen vaihto koski yritysten toimittamia määriä (eli todellakin menneisyyttä), on myös totta, että sen tarkoituk-

sena oli määritellä kunkin tulevat toimitukset kiintiöiden mukaisina. Komissio katsoo, että erottelu menneisyyttä ja tulevaisuutta koskevien tietojen välillä on keinotekoista ja merkityksetöntä. Komissio huomauttaa lopuksi, että seuraamukset eivät mene päällekkäin, koska kantajalle ei ole määrätty sakkoa tässä tapauksessa erikseen tietojen vaihdosta ja erikseen kiintiöitä ja hintoja koskeneista yritysten välisistä järjestelyistä, vaan on katsottu, että näihin järjestelyihin on sisältynyt muiden määräysten lisäksi tietojenvaihtojärjestelmä.

69 Kantaja huomauttaa vastauksessaan, että komissio on vastineessaan ilmoittanut, että komission päätöksen 161 kohdassa todetusta tietojen vaihdosta ei ole sellaisenaan määrätty sakkoa, vaan sakko on määrätty siitä, että tietojen vaihto oli "yksi osa yritysten välisen järjestelyn toteuttamista Ranskan markkinoilla 1983—1984". Kantajan mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen on todettava, että 161 kohdan teksti osoittaa, että kyse ei ole raskauttavaa asianhaaraa osoittavasta todisteesta, vaan yhdenmukaistetun menettelytavan osoittavasta todisteesta, ja yhdenmukaistettu menettelytapa näyttää olevan eri rikkomus, minkä vuoksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen on tällä perusteella kumottava komission päätöksen tämä osa, eikä komissio voi enää muuttaa tämän osan perusteluja.

70 Komissio vastaa, että se ei ole millään tavalla muuttanut perustelujaan vastineessaan ja että sen selitykset ovat olleet vain selvennystä ja että komission päätöksen 161 kohta on tässä suhteessa selvä, koska siinä todetaan, että tietoja on vaihdettu mainittujen sopimusten nojalla.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

71 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että komission päätöksen 161 kohtaa ei voida tulkita siten, että siinä olisi luettu eri rikkomuksina kantajan syyksi epäsuora tietojen vaihto ja osallistuminen Ranskan markkinoilla toteutettuihin

kiintiöitä ja hintoja koskeneisiin yritysten välisiin järjestelyihin ajanjaksona 1983—1984 sellaisena, kuin tämän osallistumisen on komission päätöksen 160 kohdassa todettu olleen.

72 Ensiksi on korostettava, että kohdassa 161 on oikein perustein katsottu tietojen vaihto yhdenmukaistetuksi menettelytavaksi yhteisöjen tuomioistuimen asiassa Suiker Unie ym. vastaan komissio lausumien periaatteiden mukaisesti. Tässä suhteessa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että, kuten komissio on korostanut, tietojen vaihto ei todellisuudessa koskenut ainoastaan jo tehtyjä toimituksia, vaan sen tavoitteena oli menossa olevien toimitusten jatkuva valvonta, jotta sopimus saatiin riittävän tehokkaasti toteutumaan, kuten sopimuspöytäkirjan liitteestä 1 ilmenee, eli "jotta varmistetaan sopimuksen mahdollisimman hyvä toiminen, on tarpeen toimittaa ... sitä varten välttämättömät tilastotiedot: ilmoitukset kymmenen päivän jaksottain ... toimitetuista ja vastaanotetuista tilauksista" ja "näiden ilmoitusten perusteella toimikunnan on mahdollista hallita alan kumuloitu suunnittelu". Asiassa Suiker Unie ym. vastaan komissio ilmaistujen periaatteiden mukaisesti tällainen tietojen vaihto on selkeästi yhdenmukaistettu toimintatapa, jonka tarkoituksena on vääristää kilpailua yhteismarkkinoilla tai josta seuraa, että kilpailu yhteismarkkinoilla vääristyy.

73 Toiseksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että se seikka, että tietojen vaihto on yhdenmukaistettu menettelytapa ja että se on sellaiseksi todettu 161 kohdassa, ei merkitse sitä, mitä kantaja on perusteettomasti väittänyt, eli että komission päätöstä pitäisi tulkita niin, että kyse olisi 160 kohdassa mainitusta rikkomuksesta erillinen rikkomus. Nimittäin 161 kohdassa todetaan selkeästi, että kyseistä epäsuoraa tietojen vaihtoa ovat harjoittaneet ADETS:n jäsenet 160 kohdassa mainitun sopimuksen nojalla, ja tätä täsmennystä on tulkittava niiden olosuhteiden kuvauksena, joissa tietoja on vaihdettu, eikä siten, että tietojen vaihto ei olisi ollut osa kyseessä olevaa sopimusta.

74 Kantajan väite on siis hylättävä.

B — *Benelux-maiden markkinat*

Kanteen kohteena oleva päätös

75 Komission päätöksessä (78 kohdan a ja b alakohdat, 163 ja 168 kohta) todetaan kantajan osallistuneen yritysten välisiin hintoja koskeviin järjestelyihin, joissa osallisina ovat olleet Benelux-maiden markkinoilla tuotteitaan myyvät tärkeimmät valmistajat mukaan lukien muut kuin beneluxmaalaiset valmistajat, sekä järjestelyihin, joissa osallisina ovat olleet tuotteitaan Benelux-maihin vievät saksalaiset valmistajat ja muut Benelux-maissa tuotteitaan myyvät valmistajat ja jotka ovat koskeneet sovittujen hintojen noudattamista Benelux-maiden markkinoilla. Komission päätöksen mukaan näistä järjestelyistä on sovittu kokouksissa, joita on pidetty Bredassa ja Bunnikissa (Alankomaissa) elokuun 1982 ja marraskuun 1985 välillä ja joihin ovat osallistuneet (komission päätöksen 168 kohta) ainakin Thibodraad, Tréfilarbed, Boël/Trébos, FBC, Van Merksteijn, ZND, Tréfilunion ja saksalaisista valmistajista ainakin BStG. Komission päätös perustuu lukuisiin Tréfilunionin Benelux-maiden edustajan sille lähettämiin telekseihin. Näissä telekseissä on yksityiskohtaiset tiedot jokaisesta kokouksesta (aika, paikka, osanottajat, poissa olleet, kokouksen tarkoitus [markkinatilanteesta keskusteleminen, hintoja koskevat ehdotukset ja päätökset], seuraavan kokouksen ajan ja paikan sopiminen).

76 Komission päätöksessä korostetaan (164 kohta), että vaikka Bredan ja Bunnikin kokouksissa ei ole vahvistettu kiintiöitä (tällaisia ehdotuksia lienee tutkittu, mutta niitä ei ilmeisesti hyväksytty), kilpailijoille on joka tapauksessa annettu yksittäisten yritysten tietoja tarkoituksena muodostaa kiintiökartelli, ja että erityisesti Tréfilunion on antanut vientilukunsa Boël/Trébosille (komission päätöksen 85 kohta), mikä rikkoo perustamissopimuksen 85 artiklaa.

Asianosaisten väitteet

77 Kantaja myöntää osallistuneensa useisiin Belgian ja Alankomaiden markkinoita koskeneisiin kokouksiin sekä myöntää, että on ollut olemassa hintasopimuksia. Kantaja väittää kuitenkin, että nämä sopimukset eivät ole millään lailla vaikuttaneet markkinaosuuksiin ja että joka kokouksessa on täytynyt todeta edellisen kokouksen epäonnistuneen ja muuttaa edellisessä kokouksessa tehtyjä päätöksiä. Kantaja korostaa myös, että sen markkinaosuus Belgiassa oli hyvin pieni, koska Saksan rakennemuutoskartelli helpotti saksalaisten vientiä Belgiaan ja aiheutti hintojen laskun näillä markkinoilla.

78 Komissio vastaa, että kantajan väite siitä, että hintoja ei noudatettu, on merkityksetön rikkomuksen olemassaolon kannalta, sillä rikkomus toteutuu jo sillä hetkellä, kun hinnoista sovitaan yhdessä. Komissio korostaa, että kantaja on itse myöntänyt päätöksiä todellisuudessa tehdyn. Kantajan pienen markkinaosuuden suhteen komissio korostaa, että tämä seikka ei merkitse sitä, että kantaja ei olisi ottanut osaa järjestelyihin, kuten komission päätöksen 97, 98 ja 101 kohdassa mainituista asiakirjoista (väitetiedoksiannon liitteinä 68, 69 ja 73 olevat teleksit) ilmenee.Todellisuudessa Tréfilunion on pidättynyt myymästä Benelux-maiden markkinoille yritysten välisten järjestelyjen nojalla tavoitteenaan nostaa hintoja.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

79 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että kantaja myöntää osallistuneensa kokouksiin ja että näissä kokouksissa on tehty päätöksiä hinnoista. Tässä suhteessa on korostettava, että se seikka, että sovittuja hintoja ei ole noudatettu, ei kumoa näiden kokousten kilpailunvastaista tarkoitusta eikä kantajan osallistumista yritysten välisiin järjestelyihin, mutta osoittaa kuitenkin, että kantaja ei ole toteuttanut näissä sopimuksissa sovittuja asioita. Sopimuksen konkreettisten vaikutusten

huomioon ottaminen on kuitenkin tarpeetonta perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan soveltamisen kannalta, jos käy ilmi, kuten on asianlaita komission päätöksessä todettujen sopimusten osalta, että sopimusten tarkoituksena on estää, rajoittaa tai vääristää kilpailua yhteismarkkinoilla (asia C-277/87, Sandoz Prodotti Farmaceutici v. komissio, tuomio 11.1.1990, Kok. 1990, s. 1—45).

80 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo kuitenkin, että kantaja ei voi menestyksellisesti vedota siihen, että sillä on ollut pieni markkinaosuus Saksan rakennemuutoskartellin takia, koska tämä pieni markkinaosuus on johtunut käyttäytymisestä, jonka se on omaksunut siitä syystä, että se on ottanut osaa yritysten välisiin järjestelyihin, jotta se ei siis vaarantaisi Benelux-maiden markkinoiden hinnoista tehtyjen päätösten toteutumista, kuten Tréfilunionin 3.4.1984 Boëlille lähettämästä teleksistä (väitetiedoksiannon liite 69, komission päätöksen 97 kohta) ja Tréfilunionin 21.6.1984 Thibodraadille lähettämästä teleksistä (väitetiedoksiannon liite 73, komission päätöksen 101 kohta) käy ilmi.

81 Edellä esitetystä seuraa, että komissio on näyttänyt lain edellyttämällä tavalla toteen, että kantaja on osallistunut elokuusta 1982 marraskuuhun 1985 Benelux-maiden markkinoita koskeneisiin yritysten välisiin järjestelyihin, jotka ovat koskeneet hintoja.

82 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo lisäksi, että kantaja ei millään lailla kiistä sitä, että se on antanut tietoja kilpailijoilleen tarkoituksena valmistella kiintiökartellia. Tämän vuoksi on syytä todeta lopuksi, että komissio on näyttänyt lain edellyttämällä tavalla perustamissopimuksen 85 artiklassa tarkoitetun yhdenmukaistetun menettelytavan olemassaolon (asia T-7/89, Hercules Chemicals v. komissio, tuomio, Kok. 1991, s. II-1711, 258—261 kohta).

83 Tämän vuoksi kantajan väite on hylättävä.

C — *BStG:n ja Tréfilunionin välinen vuoden 1985 järjestely vastavuoroisesta Saksan ja Ranskan markkinoille pääsystä*

Kanteen kohteena oleva päätös

84 Komission päätöksessä (135—143 ja 176 kohdat) todetaan, että kantaja on tehnyt saksalaisen yrityksen BStG:n kanssa järjestelyjä, jotka ovat koskeneet Saksan ja Ranskan markkinoille pääsyä. Näistä järjestelyistä sovittiin 7.6.1985 BStG:n pääjohtajan herra Müllerin ja Tréfilunionin johtajan herra Marien välisissä keskusteluissa, mikä käy ilmi herra Marien 16.7.1985 päivätystä sisäisestä muistiosta (väitetiedoksiannon liite 106) ja herra Müllerin 27.8.1985 päivätystä sisäisestä muistiosta (väitetiedoksiannon liite 107). Komission päätöksen (140 kohta) mukaan näiden henkilöiden keskusteluissa sovittuja myönnytyksiä on noudatettu, mistä osoituksena on se seikka, ettei Tréfilunion eivätkä muut ranskalaiset valmistajat ole tehneet komissiolle Saksan rakennemuutoskartellia vastustavaa hakemusta, ja se, että BStG:n Gelsenkirchenissä (Saksassa) sijaitsevasta tehtaasta ei ole viety luettelotavarana myytävää betoniteräsverkkoa Ranskaan. Lisäksi näistä kahdesta muistiosta ilmenee, että kaikelle tulevalle viennille oli vahvistettava toimituskiintiöt.

85 Komission päätöksen (176 kohta) mukaan 7.6.1985 herra Müllerin ja herra Marien sopimat järjestelyt, jotka koskivat Saksan ja Ranskan markkinoille pääsyä, rajoittivat saksalaisten ja ranskalaisten valmistajien välistä kilpailua ja olivat omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

Asianosaisten väitteet

86 Kantaja katsoo, että kyseessä olevat tosiseikat koostuvat vain herra Müllerin ja herra Marien tapaamisesta. Kantaja väittää, että mitään päätöstä ei ole tehty ja todiste tästä on se, että osapuolet ovat kertoneet keskusteluista ehdollisessa muo-

dossa. Kantaja toteaa, että vaikka keskusteluja on käyty, niiden tarkoituksena ei kuitenkaan ole ollut suoraan saada aikaan sopimusta, jolla rajoitettaisiin vastavuoroisesti Ranskan ja Saksan markkinoille tulemista betoniteräsverkkoalalla. Kantaja katsoo, että komissio ei todistanut, että saksalaisten tunkeutuminen Ranskan markkinoille olisi vähentynyt. Kantaja muistuttaa tässä suhteessa, että herra Müller oli kirjoittanut muistioonsa, että hän otti selvää "mahdollisuuksista rajoittaa vastavuoroisesti markkinoille tunkeutumista". Kantaja toteaa lopuksi, että mitään toimenpidettä Saksasta tulevan kilpailun rajoittamiseksi ei ole tehty.

87 Komissio kiistää Tréfilunionin väitteet ja huomauttaa, että herra Marien muistiinpanot 16.7.1985 sisältävät "päätöksiä", joissa on todettu vahvistetun tiettyjä myönnytyksiä "välittömästi". Nämä myönnytykset olisivat vain ensimmäinen vaihe "ennen seuraavaa tapaamista", mutta ne ovat kuitenkin olleet todellisia ja jo niillä pyrittiin rajoittamaan vastavuoroisesti Ranskan ja Saksan markkinoille tunkeutumista.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

88 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että komission päätöksessä (140 kohta) kantajan on katsottu sopineen BStG:n kanssa yleisestä yhteistyöstä, jonka tarkoituksena on ollut rajoittaa vastavuoroisesti näiden yritysten tuotteiden pääsyä Saksan ja Ranskan markkinoille seuraavanlaisin konkreettisin keinoin: Tréfilunion ei tee komissiolle saksalaista rakennemuutoskartellia vastustavaa hakemusta, BStG:n Gelsenkirchenin tehtaalta ei viedä luettelotavarana myytävää betoniteräsverkkoa Ranskaan ajanjaksona, jonka kesto on kahdesta kolmeen kuukautta, ja osapuolet sopivat vastaisuudessa tapahtuvalle viennilleen kiintiöt.

89 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että edellä mainittujen muistioiden (ks. 84 kohta) perusteella voidaan katsoa komission näyttäneen toteen lain edellyttämällä tavalla kaksi ensiksi lueteltua kantajan ja BStG:n välisen yhteistyön

muotoa. Herra Marie onkin kirjoittanut muistionsa "Päätökset" otsikon alle, että "Kartellvertragia vastustavaa hakemusta ei tehdä Brysseliin". Herra Müllerin muistio on yhtä selvä tämän osalta: "Herra Marie on luvannut olla tekemättä hakemusta ...", "hän on valmis suostumaan siihen, että Gelsenkirchen saa viranomaisten hyväksymisen tuotteilleen sillä ehdolla, että sitä ei käytetä, ennen kuin kaksi tai kolme kuukautta on kulunut ... Olen suostunut kahden kolmen kuukauden lykkäykseen". Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että herra Marien kilpailevalle yritykselle antamaa sitoumusta olla tekemättä saksalaista kartellia vastustavaa hakemusta sillä ehdolla, että kilpailija tekee vastaavasti myönnytyksiä, on tutkittava perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan vastaisena järjestelynä.

90 Muistioiden sanamuodot osoittavat myös, että osapuolet ovat toivoneet tasapainottavansa ja rajoittavansa keskinäisesti valmistamiensa tuotteiden pääsyä edellä mainittujen kahden maan alueelle. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaakin herra Müllerin kirjoittaneen edellä mainitussa muistiossaan seuraavasti: "Olemme hyvin kiinnostuneita markkinoille pääsyn keskinäisestä rajoittamisesta. Tätä on kuitenkin vaikeampi toteuttaa kuin kansallisilla markkinoilla, koska osapuolia on niin paljon, mutta järjestelyt olisi toteutettava niin pian kuin mahdollista, koska pian tuotteiden hinnat olisivat käytännössä samat kaikilla näillä markkinoilla". Herra Müller on todennut samassa muistiossaan, että herra Marie on tehnyt tiettyjä ehdotuksia ja esittänyt tiettyjä toiveita, joiden mukaan esimerkiksi "näiden kahden jäsenvaltion markkinoille pääsyä rajoitetaan käyttämällä tonneina määriteltyjä ehdottomia kiintiöitä". Toisaalta herra Marie on kirjoittanut edellä mainitun muistion päätelmäosassa seuraavasti: "Välittömästi ja jo ennen seuraavaa tapaamista ... BStG ottaa yhteyttä muihin saksalaisiin valmistajiin helpottaakseen ranskalaisten valmistajien pääsyä Saksan markkinoille siten, että tietyistä määräyksistä luovutaan ja että valmistajille neuvotellaan tuontikiintiö, sekä yrittääkseen vähentää Moselstahlin tuotantoa (Stinessin myötävaikutuksella) ja tutkiakseen mahdollisuutta sisällyttää Gelsenkirchenin tuotanto koko Saksan liittotasavallan tuotantoosuuteen, jolloin Ranskan markkinoille vietävä osuus määrätään myöhemmin".

91 Tämän perusteella ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että komissio on näyttänyt toteen ainoastaan sen, että osapuolten tarkoituksena on ollut tehdä kiintiöitä koskeva sopimus, jonka tekemisen edellytyksenä on ollut saksalaisten yritysten myönteinen suhtautuminen sopimukseen.

92 Edellä esitetyn perusteella ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että komissio on näyttänyt toteen lain edellyttämällä tavalla päätöksensä 140 kohdan ensimmäisessä alakohdassa esitetyt seikat eli sen, että Tréfilunion on sitoutunut olemaan tekemättä rakennemuutoskartellia vastustavaa hakemusta ja että BStG on sitoutunut olemaan viemättä Ranskaan luettelotavarana myytäviä betoniteräsverkkoja sovitun ajanjakson ajan, jonka kesto on ollut kahdesta kolmeen kuukautta. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo sitä vastoin, että komissio ei ole näyttänyt toteen lain edellyttämällä tavalla, että osapuolet olisivat tehneet sellaisen sopimuksen, jossa olisi sovittu vientikiintiöiden vahvistamisesta vastaisuudessa tapahtuvalle viennille komission päätöksen 140 kohdan toisessa alakohdassa esitetyllä tavalla.

93 Tämän vuoksi kantajan väite, joka koskee komission päätöksen 140 kohdan ensimmäisessä alakohdassa mainittuja sopimuksia, on syytä hylätä ja on katsottava komission todenneen perustellusti, että sopimukset ovat olleet perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan vastaisia, ja toisaalta on hyväksyttävä kantajan väite, joka koskee komission päätöksen 140 kohdan toisessa alakohdassa esitettyjä seikkoja, ja todettava, etteivät nämä seikat ole perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan vastaisia, koska komissio ei ole näyttänyt niitä toteen lain edellyttämällä tavalla.

III — *Tuntuva kilpailun rajoittaminen ja vaikutukset jäsenvaltioiden väliseen kauppaan*

Asianosaisten väitteet

94 Kantaja kiistää komission päätöksen 159 kohdassa esitetyn väitteen siitä, että ajanjaksona 1981—1982 toteutetut yritysten väliset järjestelyt olisivat "vaikuttaneet tuntuvasti jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, koska (niissä oli) suoraan (kyse) valtioiden rajat ylittävän tavaravirran sääntelemisestä". Kantajan mukaan se seikka, että kyseiset tuotteet eivät ole vaihdettavissa toisiinsa tai korvattavissa keskenään

eri maiden välillä, koska erityisesti Ranskassa on tarpeen saada viranomaisten hyväksyminen tuotteille ADETS:n laatiman tuotevalikoiman mukaisena, ja tämä valikoima oli erilainen saksalaisille, belgialaisille ja alankomaalaisille tuotteille, mikä johti siihen, että ranskalaisten tuotteiden valmistuskustannukset nousivat, tekee mahdottomaksi sen, että yhteismarkkinakauppaan olisi vaikutettu. Tällaisen vaikutuksen puuttuessa 85 artiklan 1 kohtaa ei siis voida soveltaa.

95 Kantaja korostaa toissijaisesti, että komissio ei ole näyttänyt toteen kiintiösopimusten olemassaoloa eikä myöskään sitä, että niiden seurauksena tuonti Ranskaan olisi kiintiöity, sillä tuonti Ranskaan on päinvastoin lisääntynyt. Kantaja myöntää hintasopimusten osalta, että sillä on ollut niissä johtajan rooli, että sen hinnat julkaistiin ja että se noudatti näitä hintoja. Kantaja korostaa, että komissio on todennut ETY:n perustamissopimuksen 85 artiklan soveltamisesta 6.8.1984 tekemässään päätöksessä 84/405/ETY (IV/30.350 — Zinc producer group, EYVL L 220, s. 27, jäljempänä Sinkki-päätös), että tällainen tilanne ei poista yrityksiltä mahdollisuutta määrittää itsenäisesti toimintatapaansa, jota ne aikovat noudattaa yhteismarkkinoilla. Kantaja muistuttaa, että komissio on todennut tässä yhteydessä, että "vastaavissa oloissa, kun on kyseessä oligopoli, joka valmistaa homogeenisia tuotteita ja joka noudattaa samantasoisia hintoja, tämä yksinään ei riitä osoittamaan yhdenmukaistetun menettelytavan olemassaoloa". Kantaja katsoo, että juuri tällaisesta tapauksesta on kyse betoniteräsverkoissa. Kantajan mielestä samantasoisten hintojen noudattaminen markkinoilla ei missään tapauksessa voi olla rikkomus.

96 Komissio katsoo, että sopimuksista on esitetty pitävät todisteet ja että siitä syystä kantajan väitteet siitä, ovatko tuotteet vaihdettavissa keskenään vai eivät, eivät voi asettaa komission päätöksen laillisuutta kyseenalaiseksi (ks. edellä 28 kohta). Komissio kiistää, että erilaiset tekniset normit eri maissa olisivat todellinen kaupan este, ja viittaa Tréfilunionin 1.12.1981 päivättyyn muistioon (väitetiedoksiannon liite 5) korostaessaan sitä, että komission päätöksessä todettu hintojen nousu on johtunut yritysten välisistä järjestelyistä eikä kyseisten tuotteiden valmistusolosuhteista.

97 Komissio ei kiistä sitä, että betoniteräsverkko on homogeeninen tuote (ainakin kunkin ryhmän sisällä) ja että valmistajat ovat oligopoli-tilanteessa, kuten edellä mainitussa Sinkki-päätöksessä, mutta katsoo, että tämän perusteella ei voi tehdä sitä päätelmää, että yritysten välistä järjestelyä ei olisi tässä tapauksessa ollut olemassa. Tässä tapauksessa komission esittämät todisteet eivät nimittäin ole koskeneet vain käyttäytymistä hintojen suhteen, vaan niihin on sisältynyt myös asiakirjoja, jotka todistavat järjestelyn olemassaolon. Komissio muistuttaa, että Sinkki-päätöksen mukaan "riittävä todiste voidaan saada samantasoisten hintojen vahvistamisesta yhdistettynä muihin aihetodisteisiin, kuten hintamuutoksia edeltäneisiin yritysten välisiin yhteydenpitoihin, jotka ovat koskeneet toivottavia hintoja, tai tämäntyyppisiä yhteydenpitoja vahvistavaan tietojen vaihtoon". Komissio muistuttaa myös, että vaikka "samanlainen käyttäytyminen" ei ole rikkomus, niin se on kuitenkin aihetodiste järjestelystä. Yhdenmukaistettu menettelytapa on rikkomus, ja todisteena siitä voi olla samanlainen menettelytapa. Se seikka, että Tréfilunionilla on ollut johtajan asema, ei selitä hintojen samankaltaisuutta, koska noudatetut hinnat sisälsivät alennukset taulukkohinnoista.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

98 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin muistuttaa aluksi, että kantajan väitteet siitä, että komissio olisi arvioinut virheellisesti relevantit markkinat, on jo edellä hylätty (ks. edellä 29 kohta ja sitä seuraavat kohdat).

99 Perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohta kieltää yhteensopimattomina yhteismarkkinoiden kanssa kaikki yritysten väliset sopimukset ja yhdenmukaistetut menettelytavat, jotka ovat omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja joiden tarkoituksena on estää, rajoittaa tai vääristää kilpailua yhteismarkkinoilla tai joista seuraa, että kilpailu estyy, rajoittuu tai vääristyy yhteismarkkinoilla, ja erityisesti sellaiset sopimukset ja menettelytavat, joilla suoraan tai välillisesti vahvistetaan osto- tai myyntihintoja taikka muita kauppaehtoja tai joilla jaetaan markkinoita tai hankintalähteitä.

100 Tästä määräyksestä seuraa, että ainoat asiaan vaikuttavat seikat ovat sen selvittäminen, oliko sopimuksilla, joihin kantaja on muiden yritysten kanssa osallistunut, tarkoituksena rajoittaa kilpailua tai onko niistä seurannut, että kilpailu on rajoittunut, ja olivatko ne omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan (asia T-6/89, Enichem Anic v. komissio, tuomio 17.12.1991, Kok. 1991, s. II-1623, 216 ja 224 kohta).

101 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin muistuttaa, että ratkaisusta, johon se on yritysten välisten järjestelyjen tekemisen suhteen päätynyt, seuraa, että komissio on näyttänyt lain edellyttämällä tavalla toteen kantajan osallistuneen ajanjaksona 1981—1982 Ranskan markkinoilla toteutettuihin yritysten välisiin järjestelyihin, joiden tarkoituksena oli rajoittaa kilpailua yhteismarkkinoilla, erityisesti vahvistamalla hintoja ja myyntimääriä.

102 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin muistuttaa myös, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan päätöksen, sopimuksen tai muun yritysten välisen järjestelyn katsotaan olevan omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, jos näytetään tosiasioiden ja oikeudellisten seikkojen kokonaisuuden perusteella olevan riittävän todennäköisesti mahdollista, että ne voivat vaikuttaa suoraan tai välillisesti joko nykyhetkellä tai tulevaisuudessa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan sillä tavoin, että on pelättävissä, että ne voivat vaarantaa yksien markkinoiden toteutumisen jäsenvaltioiden välille (ks. em. asia Van Landewyck ym. v. komissio, 170 kohta).

103 On sitä paitsi korostettava, että perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdassa ei edellytetä, että todetut kilpailunrajoitukset olisivat todellisuudessa merkittävästi vaikuttaneet jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, vaan siinä edellytetään ainoastaan, että on näytetty toteen, että ne ovat olleet luonteeltaan sellaisia, että niillä on sellainen vaikutus (asia 19/77, Miller v. komissio, tuomio 1.2.1978, Kok. 1978, s. 131, 152).

104 Joka tapauksessa on korostettava, että todetut kilpailunrajoitukset ovat olleet omiaan kääntämään tavaravirtoja suunnasta, johon ne muuten olisivat kulkeneet, koska

kilpailunrajoitusten tarkoituksena on ollut eri valmistajien tuonnin kiintiöinti ja hintojen vahvistaminen eri markkinoita varten, ja niiden seurauksena näin on tapahtunut. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa nimittäin, että yritysten välisissä järjestelyissä oli kyse tuonnin kiintiöinnistä ja hintojen vahvistamisesta eri markkinoille, kuten yritysten välisten järjestelyjen tekemisen toteamisen yhteydessä on todettu. Lisäksi järjestelyt ovat suoraan koskeneet valtioiden rajat ylittävien tavaravirtojen sääntelemistä ja niihin ovat osallistuneet saksalaiset, belgialaiset, italialaiset, ranskalaiset ja alankomaalaiset valmistajat. Tämän vuoksi komissio on ollut oikeassa todetessaan, että yritysten väliset järjestelyt, joihin kantaja on ottanut osaa, ovat olleet omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

105 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa lisäksi, että se seikka, että Tréfilunionilla on ollut johtajan asema ja että sen hinnat julkaistiin, ei kumoa niitä päätelmiä, jotka on tehty yritysten välisten järjestelyjen tekemisen toteamisen yhteydessä ja joihin komissio on päätynyt useiden asiakirjojen perusteella, ja nämä asiakirjat kumoavat kantajan väitteet.

106 Kantajan väite on siis hylättävä.

IV — *Oikeuttavat seikat*

Asianosaisten väitteet

107 Kantaja katsoo, että yhteisöjen tuomioistuin on omaksunut asiassa Nungesser ja Eisele vastaan komissio 8.6.1982 antamassaan tuomiossa (asia 258/78, Kok. 1982, s. 2015, jäljempänä Maissinjyvät-tuomio) kohtuussäännön, jonka mukaan perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohdassa mainittujen poikkeusten lisäksi tietyissä erityistapauksissa 85 artiklan 1 kohtaa ei sovelleta, vaikka riidanalaisia lausekkeita on aiemmin pidetty kilpailunrajoituksina. Tämä ennakkotapaus soveltuu analogisesti myös tähän tapaukseen, jossa on kyse oligopoli-tilanteesta, jossa saksalaiset valmistajat ovat ainakin vuodesta 1983 hyötyneet etuoikeutetusta tilanteestaan. Saksan

rakennemuutoskartelli on nimittäin vahvistanut toimituskiintiöt ainoastaan Saksan omia markkinoita varten ja on siten suosinut vientiä, koska saksalaiset yritykset ovat saaneet korvauksena 80 DEM/tonni, jos ne eivät käytä kiintiötään täysimääräisesti. Kantaja on siis ollut tilanteessa, jossa sen on ollut pakko reagoida tähän kilpailuun ja sen käyttäytyminen on tästä syystä ollut oikeutettua. Tämän tilanteen vuoksi perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohtaa ei voida soveltaa ainakaan vuodesta 1983 alkaen.

108 Komissio vastaa, että kantaja on väärässä väittäessään, että erityisten olosuhteiden vuoksi eli Saksan rakennemuutoskartellin olemassaolon vuoksi vuodesta 1983 alkaen 85 artiklaa ei voida soveltaa sellaiseen muiden yritysten käyttäytymiseen, jonka tarkoituksena on ollut "vastata tähän kilpailun muotoon". Yritysten kilpailurikkomusta ei voida missään tapauksessa pitää oikeutettuna sillä perusteella, että muut yritykset ovat tehneet rikkomuksen, eikä tällä seikalla ole mitään tekemistä "kohtuussäännön" kanssa, jonka kantaja uskoo löytäneensä Maissinjyvät-tuomiosta. Komissio muistuttaa, että kaikki perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut järjestelyt ovat kokonaan yhteisön oikeuden mukaan kiellettyjä siitä riippumatta, miksi ne on tehty. Komissio huomauttaa, että Maissinjyvät-tuomiossa oli kyse erittäin erikoisesta tapauksesta, joka oli täysin erilainen kuin nyt esillä oleva asia, eikä siitä sen vuoksi voida tehdä sellaista päätelmää, että olisi olemassa "kohtuussääntö", joka estäisi perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan soveltamisen kilpailua rajoittaviin yritysten välisiin järjestelyihin sillä perusteella, että samalla alalla on jo olemassa muita yritysten välisiä järjestelyjä.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

109 On syytä muistuttaa, että komissio on näyttänyt toteen lain edellyttämällä tavalla yritysten välisillä järjestelyillä olleen perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan

mukaan kilpailunvastainen tarkoitus. On lisäksi korostettava, että se, että rikkomus ilmiselvästi on perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan ja erityisesti sen a ja c alakohtien vastainen, tekee mahdottomaksi missään tapauksessa "kohtuussäännön" soveltamisen, jos oletetaan, että tällainen sääntö ylipäätään yhteisön kilpailuoikeudessa olisi olemassa, koska tällöin itse sääntöä olisi pidettävä kilpailusääntöjen rikkomuksena (asia T-14/89, Montedipe v. komissio, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio 10.3.1992, Kok. 1992, s. II-1155, 265 kohta).

110 Tämän vuoksi kantajan väitettä ei voida hyväksyä.

Asetuksen N:o 17 15 artiklan rikkomista koskeva kanneperuste

I — *Taloudellisen ja oikeudellisen tilanteen riittämätön huomioon ottaminen*

Asianosaisten väitteet

111 Kantaja väittää, että komission olisi tullut ottaa huomioon rakennusalan ja valssilanka-alan taloudellinen ja oikeudellinen tilanne. Kantaja korostaa ensinnäkin, että rakennusalaa, joka on betoniteräsverkon pääasiallinen kysynnän lähde, kohtasi Ranskassa ja muissa yhteisön maissa vuosina 1976—1985 vakava kriisi, joka johti betoniteräsverkon kysynnän merkittävään vähenemiseen. Kantaja korostaa toiseksi, että betoniteräsverkolla ja valssilangalla oli läheinen suhde ja että valssilankaa koski voimassa ollut kiintiö- ja hintajärjestelmä ja että sen hinnat olivat säänneltyjä. Kantaja lisää, että kesäkuusta lokakuuhun 1982 Ranskassa oli betoniteräsverkon hintasulku. Kantaja huomauttaa, että tässä tilanteessa sen on ollut pakko tehdä rakennemuutossuunnitelma parantaakseen tuottavuuttaan, vähentääkseen tuotantolaitosten lukumäärää, vähentääkseen henkilöstöä ja sopeuttaakseen tuotteensa

uusiin tarpeisiin ja tekniseen kehitykseen. Kantaja korostaa, että vaikka näitä rakennemuutossopimuksia ei ole allekirjoitettu eikä ilmoitettu komissiolle, tämän seikan ei pidä estää niiden ottamista huomioon. Tässä suhteessa kantaja esittää, että tilanne tässä asiassa on samanlainen kuin Sinkki-päätöksessä tai ETY:n perustamissopimuksen 85 artiklan soveltamisesta 4.7.1984 tehdyssä komission päätöksessä 84/380/ETY (IV/30.810 — Synteettiset kuidut, EYVL L 207, s. 17, jäljempänä Synteettiset kuidut -päätös), joissa komissio on hyväksynyt sen, että vaikka sopimuksia ei ole ilmoitettu sille, voidaan ottaa huomioon se, että tuotannon rajoitus- ja valvontasopimusten tavoitteena on todellisuudessa voinut olla se, että yritykset selviävät taloudellisesti vaikeasta tilanteesta, vaikka sopimukset eivät olisikaan parantaneet tarjonnan rakennetta (Sinkki-päätöksen 100 kohta).

112 Kantaja korostaa lisäksi, että ETY:n perustamissopimuksen 85 artiklan soveltamisesta 23.7.1984 tehdystä komission päätöksestä 84/388/ETY (IV/30.988 — Lasilevyalan sopimukset ja yhdenmukaistetut menettelytavat Benelux-maissa, EYVL L 212, s. 13, jäljempänä Lasilevy-päätös) käy ilmi, että ei ole välttämätöntä, että kyseessä olevat yritykset ovat todella tehneet nimenomaisen sopimuksen muodossa suunnitelman; ei ole myöskään tarpeen näyttää toteen kiistanalaisen sopimuksen ja rakennemuutoksen syy- ja seuraussuhdetta, jotta seuraamuksia voidaan alentaa.

113 Komissio vastaa, että päätöksessään (200—202 kohdat) se on ottanut huomioon sakon määrästä päättäessään betoniteräsverkkoalalla vallinneen kriisitilanteen. Komissio lisää, että päätöksissä, joihin kantaja on viitannut, oli kyse erilaisista tilanteista: Synteettiset kuidut -päätöksellä komissio on myöntänyt perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohdan nojalla poikkeuksen kapasiteetin yhteiseksi vähentämiseksi tehdylle yritysten väliselle järjestelylle, josta oli sille ilmoitettu, ja Sinkki-päätöksellä komissio on kieltänyt perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan nojalla kiintiöitä ja hintoja koskeneen yritysten välisen järjestelyn.

114 Komissio korostaa, että Kahdestoista kilpailupolitiikkaa koskeva kertomus osoittaa, että se voi hyväksyä sopimuksia, joissa on sovittu ylikapasiteetin yhteisestä vähentämisestä ja jotka sisältävät yksityiskohtaisen ja sitovan tuotantolaitosten sulkemisohjelman eivätkä muutoin rajoita yritysten omaa päätösvaltaa. Komissio katsoo kuitenkin, että rakennemuutossuunnitelmaa, johon kantaja on vedonnut, ei voida pitää ylikapasiteetin yhteiseksi vähentämiseksi rakennemuutoskriisin aikana tehtynä sopimuksena ja ettei kantaja eikä kukaan muukaan järjestelyjen osapuoli ole ilmoittanut niistä sille mitään tässä tarkoituksessa.

115 Komissio huomauttaa tuolloin voimassa olleen Ranskan lainsäädännön mukaan hyväksytystä hintojen säännöstelystä, että ajanjakso, jona hintasulku oli voimassa (14.6.—31.10.1982), ei kata aikaa, jonka komissio on katsonut rikkomuksen tekoajaksi.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

116 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin korostaa, että komissio on päätöksessään todennut ottaneensa huomioon kaikkiin yrityksiin soveltuvat kaikki olosuhteet, minkä vuoksi se on rajoittanut sakot selvästi tavanomaisissa olosuhteissa määrättäviä pienemmiksi (komission päätöksen 208 kohta). Näitä olosuhteita ovat komission päätöksen mukaan muun muassa se, että betoniteräsverkkojen hinta on 75—80-prosenttisesti riippuvainen valssilangan hinnasta ja valssilanka on tuote, jolle on asetettu tuotantokiintiöt; kysynnän väheneminen rakenteellisesti; ylimääräisen tuotantokapasiteetin olemassaolo; markkinoiden lyhytaikaiset heilahtelut ja alan huono kannattavuus (komission päätöksen 201 kohta) sekä betoniteräsverkkojen ja betoniterästankojen välinen riippuvuussuhde (komission päätöksen 202 kohta).

117 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo lisäksi, että kantaja ei voi menestyksellisesti vedota kolmeen komission päätökseen eli Synteettiset kuidut -, Sinkki- ja Lasilevy-päätöksiin, koska nämä päätökset perustuvat täysin toisenlaisiin lähtökohtiin kuin tämä tapaus. Ensinnäkin Synteettiset kuidut -päätös koskee kapasiteetin yhteisestä rajoittamisesta tehtyä yritysten välistä järjestelyä, joka oli ilmoitettu komissiolle ja joka on saanut perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohdan nojalla poikkeusluvan. Toiseksi Sinkki- ja Lasilevy-päätöksillä komissio on kieltänyt kiintiöitä ja hintoja koskeneen yritysten välisen järjestelyn, vaikka siinä on otettu huomioon lieventävänä asianhaarana kriisitilanteen olemassaolo, kuten tässäkin tapauksessa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo lisäksi, että kantajan esittämää rakennemuutossuunnitelmaa ei voida pitää ylikapasiteetin yhteiseksi vähentämiseksi tehtynä sopimuksena ja että joka tapauksessa valmistajilla on ollut mahdollisuus ilmoittaa tekemänsä järjestelyt perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohdan mukaisesti komissiolle, mikä olisi antanut komissiolle mahdollisuuden tarvittaessa päättää, täyttävätkö ne tässä määräyksessä asetetut edellytykset. Koska kantaja ei ole käyttänyt hyväkseen tätä mahdollisuutta, se ei voi vedota kriisitilanteeseen perustellakseen perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan vastaisten salaisten järjestelyjen toteuttamista.

118 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin korostaa lopuksi, että kantaja ei voi menestyksellisesti vedota kansallisen lainsäädännön säännöksiin, jotka sallivat hintojen säännöstelyn, sillä toisaalta, kuten hyvin vakiintuneesta oikeuskäytännöstä käy ilmi, se seikka, että kansalliset viranomaiset ovat tienneet yritysten käyttäytymisestä, hyväksyneet sen tai jopa rohkaisseet niitä käyttäytymään tietyllä tavalla, on kaikissa tapauksissa perustamissopimuksen 85 artiklan tai 86 artiklan, silloin kun se tulee kyseeseen, soveltamisen kannalta merkityksetöntä (asia 229/83, Leclerc ym., tuomio 10.1.1985, Kok. 1985, s. 1; asia 231/83, Cullet, tuomio 29.1.1985, Kok. 1985, s. 305 ja asia T-7/92, Asia Motor France ym. v. komissio, tuomio 29.6.1993, Kok. 1993, s. II-669, 71 kohta); toisaalta ajanjaksoa, jolloin hintasulku on ollut voimassa, ei ole komission päätöksessä pidetty rikkomuksen tekoaikana, kuten komissio on oikein korostanut.

119 Tämän vuoksi kantajan väite on hylättävä.

II — *Force majeure -tilanteen olemassaolo ja komission väitetty passiivisuus*

Asianosaisten väitteet

120 Kantaja väittää, että se seikka, että betoniteräsverkkojen markkinoilla Saksassa oli Bundeskartellamtin hyväksymä rakennemuutoskartelli, joka oli julkaistu *Euroopan yhteisöjen tiedotteessa* ja johon komissio ei ollut puuttunut neljään vuoteen, sai aikaan force majeure -tilanteen, joka on saanut kantajan pitämään tätä kartellia laillisena sekä Saksan lainsäädännön että yhteisön oikeuden perusteella, kun taas ranskalaisille valmistajille ei ollut tarjolla Ranskan lainsäädännön mukaan mitään vastaavaa oikeudellista ratkaisua. Kantaja katsoo, että olisi sovellettava analogisesti asiassa Istituto Chemioterapico Italiano ja Commercial Solvents vastaan komissio 16.3.1874 annettua tuomiota (yhdistetyt asiat 6/73 ja 7/73, Kok. 1974, s. 223, jäljempänä Zoja-tuomio), jossa yhteisöjen tuomioistuin on alentanut kantajille määrättyä sakkoa siitä syystä, että komissio on reagoinut myöhässä kolmannen eli Zoja-nimisen yhtiön tekemään hakemukseen ja tehnyt myöhään päätöksen menettelyn aloittamisesta.

121 Komissio vastaa, että Saksan rakennemuutoskartellin olemassaolo ei voi oikeuttaa sellaista järjestelyä, jonka kantaja on tehnyt, koska tiettyjen yritysten tekemä kilpailusääntöjen rikkominen ei voi missään tapauksessa oikeuttaa muiden kilpailurikkomusta. Komissio korostaa, että Saksan kartelli oli kansallinen järjestely, jossa noudatettiin kansallisia menettelytapoja ja jonka Bundeskartellamt oli hyväksynyt, kun taas ranskalaiset valmistajat olivat tehneet yritysten välisiä järjestelyjä, joissa oli mukana ulkomaisia valmistajia ja jotka sen vuoksi väistämättä vaikuttivat yhteismarkkinakauppaan. Komissio lisää, että jos ranskalaiset valmistajat ovat halunneet hyötyä "samanlaisesta oikeudellisesta tilanteesta" yhteisön oikeuden nojalla, heidän olisi tullut noudattaa yhteisön oikeuden menettelytapoja. Komissio täsmentää lisäksi, että Saksan kartelli on julkaistu Kolmannessatoista kilpailupolitiikkaa koskevassa kertomuksessa (eikä *Euroopan yhteisöjen tiedotteessa*), joka ilmestyi vasta 1984 (nro 188, s. 127). Kantaja ei voi perustaa tähän julkaisuun väitettään, jolla se yrittää puolustella käyttäytymistään vuosina 1981—1982 ja 1983—1984.

122 Komissio toteaa kantajan sen syyksi väittämän passiivisuuden osalta, että kului vain kaksi vuotta siitä, kun se sai Bundeskartellamtilta ilmoituksen kartellista siihen, kun se aloitti tutkimuksensa. Komissio vakuuttaa alkaneensa toimia heti, kun se sai tietoonsa Saksan kartellin häiriövaikutukset yhteismarkkinakauppaan.

123 Komissio katsoo, että rinnastus Zoja-tapaukseen ei ole asiaan vaikuttava. Siinä yhteisöjen tuomioistuin on katsonut komission virheellisesti pitäneen rikkomuksen kestona kahta vuotta eli aikaa aina komission päätöksen antamispäivään saakka, vaikka komissiolle oli jätetty hakemus jo kuusi kuukautta rikkomuksen alkamisen jälkeen. Nyt esillä olevassa tapauksessa komissio on katsonut, että yritykset ovat tehneet rikkomukset 27.5.1980—5.11.1985, joista viimeksi mainittu päivämäärä on komission tutkimusten alkamispäivä (komission päätöksen 1 artikla). Rikkomuksen kesto, joka sakon määrää laskettaessa on otettu huomioon, ei siis koske aikaa sen jälkeen, kun komissio on saanut tietoonsa seikat, joista kantajalle on määrätty sakko.

124 Komissio korostaa lopuksi, että Saksan rakennemuutoskartellista johtunut yllyke vientiin on otettu huomioon sakon määrää pienentävänä tekijänä, siinä määrin kuin se on vaikuttanut muiden jäsenvaltioiden yritysten käyttäytymiseen (komission päätöksen 206 kohta).

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

125 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei voi hyväksyä kantajan väitettä, jonka mukaan Saksan rakennemuutoskartellin olemassaolo olisi saanut aikaan force majeure -tilanteen. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan nimittäin force majeure -käsitteellä ymmärretään asianomaisen vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolella sattuvia epätavanomaisia ja ennalta arvaamattomia tapahtumia, joista aiheutuvat seuraukset eivät olisi olleet huolellisen henkilönkään vältettävissä (ks. asia 199/87, Jensen, yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 22.9.1988, Kok. 1988, s. 5045, 21 kohta). Esillä olevassa asiassa ei mitään force majeure -käsitteen mukaista olosuhdetta

voida soveltaa Saksan rakennemuutoskartelliin, joka oli Saksan säännösten ja menettelytapojen mukainen kansallinen sopimus ja josta oli seurauksena näihin säännöksiin perustuvat vaikutukset. Lisäksi on korostettava, että jopa kantajan johtaja itse 16.7.1985 päivätyssä sisäisessä muistiossaan, joka koskee keskustelua herra Müllerin kanssa, sitoutui olemaan tekemättä komissiolle hakemusta Saksan rakennemuutoskartellia vastaan.

126 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo tässä asiassa, että perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan ja erityisesti sen a ja c alakohtien rikkomisen vakavuus ja kiistattomuus huomioon ottaen kantaja ei voi menestyksellisesti vedota siihen, että se on ollut vakuuttunut siitä, että sopimukset, joihin se on liittynyt, ovat olleet laillisia. Kantaja ei näet ole voinut olla tietämättä, että sopimukset olisi pitänyt ilmoittaa komissiolle, jotta ne olisivat voineet saada poikkeusluvan, ja että näitä sopimuksia ei koskenut asetuksen N:o 17 4 artiklan 2 kohdan mukainen erivapaus olla tekemättä ilmoitusta.

127 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin korostaa lisäksi, että vaikka komissio olisi laiminlyönyt joitakin ETY:n perustamissopimuksen 155 artiklasta johtuvia velvoitteitaan jättämällä valvomatta yhteisön oikeuden noudattamista kilpailuasioissa, se ei oikeuta rikkomaan tätä samaa oikeutta, kuten kantaja on tehnyt tässä tapauksessa (ks. tältä osin edellä mainittu Van Landewyck ym. v. komissio -tuomio, 84 kohta).

128 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa lopuksi, että komission päätöksessä on myös otettu lieventävänä asianhaarana huomioon Saksan rakennemuutoskartelli, joka on saanut muiden jäsenvaltioiden osapuolet etsimään puolestaan keinoja puolustautua, mutta joka ei kuitenkaan oikeuta lainvastaisiin toimiin, joihin ne ovat ryhtyneet (komission päätöksen 206 kohta).

129 Kantajan väite on siis hylättävä.

III — *Yksilöllisten kriteerien olemassaolo rikkomusten vakavuuden ja sakon suuruuden määrittämiseksi*

130 Kantaja muistuttaa, että Tréfilunion II koostuu Tréfilunion I ja CCG-Tecnor -nimisistä yhtiöistä ja että sakko kattaa siis näiden kahden yhtiön tekemiksi katsotut rikkomukset, mutta väittää, että komission päätöksestä ei käy tarkasti selville, mistä rikkomuksista ja kuinka pitkältä ajalta kullekin yhtiölle sakko on määrätty. Kantaja korostaa, että Tecnor ei ole osallistunut vuonna 1985 tehdyksi väitettyyn ranskalais-saksalaiseen yritysten väliseen järjestelyyn eikä Benelux-maiden markkinoita koskeneeseen järjestelyyn. Kantaja korostaa lopuksi, että sen lisäksi, että komissio ei ole millään tavalla selittänyt sakon perusteen määräytymistä, se ei ole myöskään täsmällisesti ilmoittanut, millaisen merkityksen se on antanut lieventäviksi asianhaaroiksi katsomilleen seikoille.

131 Komissio korostaa, että kantaja ei voi vedota perustelujen puuttumiseen, koska komission päätöksestä selviää, että CCG on osallistunut yritysten välisiin järjestelyihin Ranskan markkinoilla 1981—1982 ja 1983—1984, kun taas komissio ei ole katsonut CCG-Tecnorin osallistuneen yritysten väliseen järjestelyyn Benelux-maiden markkinoilla eikä vuonna 1985 tehtyyn järjestelyyn Saksan markkinoilla. Tämän vuoksi Tréfilunion II:lle määrätyt sakot kattavat sekä Tréfilunion I:n (yritysten välinen järjestely Ranskan markkinoilla 1981—1982 ja 1983—1984, Benelux-järjestely ja kahdenvälinen järjestely Saksan markkinoilla) että CCG-Tecnorin (yritysten väliset järjestelyt Ranskan markkinoilla 1981—1982 ja 1983—1984) tekemät rikkomukset.

132 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että kantajan väite on perusteeton. Tässä suhteessa on riittävää todeta, että komission päätöksen 159 kohdassa on selvästi sanottu, että muiden yritysten ohella Tréfilunion ja CCG ovat osallistuneet Ranskan markkinoilla vuosina 1981—1982 toteutettuihin yritysten välisiin järjeste-

lyihin, että 160 kohdassa on sanottu, että nämä kaksi yritystä ovat osallistuneet Ranskan markkinoilla vuosina 1983—1984 toteutettuihin yritysten välisiin järjestelyihin ja että CCG-Tecnoria ei ole mainittu kohdissa, joissa todetaan muihin järjestelyihin osallistuneet yritykset.

133 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa lisäksi, että päätöksensä oikeudelliselle arvioinnille omistetussa osassa komissio tuo esiin kantajan rikkomusten vakavuuden arvioinnin kriteerit sekä ne olosuhteet, jotka ovat lieventäneet rikkomusten taloudellisia vaikutuksia. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo nimittäin, että komission päätöksestä kokonaisuudessaan käy ilmi kantajalle tarpeelliset perustelut, jotta se voi selvittää, onko päätös perusteltu vai ei, sekä että komission päätöksen perusteella ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimella on mahdollisuus harjoittaa laillisuusvalvontaa. Lieventävistä asianhaaroista ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin muistuttaa, että komissio on tuonut esiin kirjallisessa vastauksessaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin, että kantajan hyväksi ei ole luettu mitään yksilöllistä lieventävää asianhaaraa.

134 Kantajan väite on siis hylättävä.

IV — *Sakon liiallisuus*

A — *Kantajan liikevaihdon huomioon ottaminen*

Asianosaisten väitteet

135 Kantaja huomauttaa, että komissio ei ole täsmällisesti ilmoittanut, onko se pitänyt perustana koko yrityksen liikevaihtoa vai ainoastaan Ranskaa koskevaa liikevaihtoa tai Tréfilunion I:n osalta mahdollisesti Benelux-maita koskevaa liikevaihtoa.

Kantaja viittaa julkisasiamies Van Gervenin asiassa C-279/87, Tipp-Ex vastaan komissio, tekemään ratkaisuehdotukseen (yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 8.2.1990, Kok. 1990, s. I-261, I-262) ja valittaa siitä, että ainoastaan nostamalla kanne komission päätöstä vastaan on mahdollista saada selville liiallisena pidetyn sakon laskentatapa.

136 Komissio vastaa, että se on pitänyt sakon laskentaperustana betoniteräsverkoista yrityksille tulevaa liikevaihtoa relevanteilla maantieteellisillä markkinoilla eli kuuden perustajajäsenvaltion yhteisössä (Ranska, Saksa, Italia ja Benelux-maat), koska yritysten väliset järjestelyt ovat vaikuttaneet koko maantieteellisten markkinoiden alueella. Komissio selittää, että huomioon ottaen rikkomuksen vakavuuden ja sen seikan, että Tréfilunion I osallistui yritysten välisiin järjestelyihin Ranskan, Benelux-maiden ja Saksan markkinoilla, komissio on määrännyt Tréfilunion I:lle sakkona 3,6 % kyseisestä liikevaihdosta, eli 3,6 % x 38 209 000 FRF eli 1 375 000 ecua, josta se on vähentänyt Ranskassa ministre de l'Économie, des Finances et du Budjet'n aiemmin määräämän sakon eli noin 125 000 ecua (800 000 FRF). Komissio selittää, että CCG-Tecnorin osalta se on määrännyt prosenttiluvuksi 2 % kyseisestä liikevaihdosta, koska tämän yrityksen rikkomukset koskivat vain yritysten välisiä järjestelyjä 1981—1982 ja 1983—1984 Ranskan markkinoilla. Sakon määräksi on siis vahvistettu 2 % x 7 790 000 FRF eli 155 000 ecua, josta on vähennetty CCG:lle Ranskassa määrätty sakko eli noin 30 000 ecua (200 000 FRF). Tréfilunion II:lle määrätty sakko on siis 1 375 000 ecua, joka vastaa 2,99 % Tréfilunion I:n ja CCG-Tecnorin liikevaihdosta yhteensä kyseisillä maantieteellisillä markkinoilla. Lisäksi komissio vakuuttaa, että sakon määräämisessä käytetty prosenttiluku liikevaihdosta on täysin verrattavissa kantajan mainitsemissa tapauksissa käytettyihin prosenttilukuihin.

137 Kantaja on korostanut vastauskirjelmässään, että ensinnäkin komission vastineessaan esittämistä selityksistä ilmenee, että komission päätöksen sakon määrää koskevia kappaleita ei ole kirjoitettu oikein eikä perusteltu oikein. Kantaja huomauttaa

toiseksi, että se ei ole pystynyt selvittämään, millä tavalla komissio on päätynyt sakon perusteeseen, koska se ei ole koskaan kysynyt kantajalta sen betoniteräsverkoista tulevaa liikevaihtoa relevanteilla maantieteellisillä markkinoilla. Komissio ei myöskään ole täsmällisesti ilmoittanut, minkä vuoden/mitä vuosia se on ottanut huomioon, eikä päivämäärää, jota se on käyttänyt määriä ecuina laskiessaan.

138 Komissio vastaa, että ei pidä paikkansa, etteikö se olisi koskaan kysynyt kantajalta sen betoniteräsverkoista tulevaa liikevaihtoa relevanteilla maantieteellisillä markkinoilla. Kantajan asianajajan 1.6.1989 lähettämästä kirjeestä (vastaajan vastauksen liite 3) käy ilmi, että kantaja ei itse ole toimittanut näitä tietoja perustellen kieltäytymistään vientinsä vähäisyydellä muihin yhteisön maihin. Komissio on tästä syystä arvioinut itse tämän liikevaihdon vähentämällä kaikista vuonna 1985 toimitetuista tonnimääristä (vastaajan vastauksen liite 1) viennin kolmansiin maihin (vastaajan vastauksen liite 2). Tämän tiedon perusteella komissio on laskenut liikevaihdon Ranskan frangeina tekemällä yksinkertaisesti päätöslaskun käyttäen vuoden 1985 lukuja, minkä jälkeen se on muuntanut saadun tuloksen ecuiksi vuoden 1985 lopussa voimassa olleen kurssin mukaan (vastaajan vastauksen liite 4). Tecnorin osalta laskutapa on täsmälleen sama, mutta huomioon on otettu vuosi 1984, koska se on Tecnorin rikkomusten viimeinen vuosi.

139 Komissio muistuttaa, että asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan nojalla komissio voi määrätä sakon, joka on enintään 10 % yrityksen kokonaisliikevaihdosta (yhdistetyt asiat 100/80—103/80, Musique diffusion française ym. v. komissio, tuomio 7.6.1983, Kok. 1983, s. 1825, 118 kohta ja edellä mainittu asia Tipp-Ex v. komissio) ja että tässä asiassa komissio on soveltanut kahta rajoitusta: maantieteelliset markkinat (ainoastaan kuuden perustajajäsenvaltion yhteisö) ja kyseessä oleva tuote (betoniteräsverkot).

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

140 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin muistuttaa, että asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan nojalla komissio voi määrätä sakon, joka on vähintään 1 000 ja enintään 1 000 000 ecua tai tätä suurempi mutta enintään 10 % kunkin rikkomukseen osallisen yrityksen edellisen tilikauden liikevaihdosta. Määrättäessä sakon suuruutta näissä rajoissa on otettava tämän säännöksen mukaan huomioon rikkomuksen vakavuus ja kesto. Koska yhteisöjen tuomioistuin on tulkinnut liikevaihdon käsitettä siten, että sillä tarkoitetaan koko konsernin liikevaihtoa (ks. edellä mainittu asia Musique diffusion française v. komissio, 119 kohta), on syytä todeta, että komissio, joka ei ole ottanut huomioon kantajan koko konsernin liikevaihtoa vaan ainoastaan kuuden jäsenvaltion yhteisössä betoniteräsverkoista johtuvan liikevaihdon, joka ei ole ylittänyt 10 %: n rajaa, ei siis ole jättänyt ottamatta huomioon rikkomuksen vakavuuden ja keston suhteen asetuksen N:o 17 15 artiklan määräyksiä.

141 Kantajan sen väitteen osalta, että komissio ei ole perustellut sakon laskentatapaa, on muistutettava, että komission on otettava huomioon päätöksiään julkaistessaan yritysten laillinen intressi sen suhteen, että niiden liikesalaisuuksia ei paljasteta (asetuksen N:o 17 21 artiklan 2 kohta), ja että yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan komissio ei ole velvollinen hallinnollisen menettelyn aikana ilmoittamaan, mihin kriteereihin se aikoo perustaa sakon määräämisen (ks. asia 322/81, Michelin v. komissio, tuomio 9.11.1983, Kok. 1983, s. 3461, 17—21 kohta).

142 Tämän vuoksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, vaikka onkin suositeltavaa, jotta yritykset voivat määrittää kantansa tietoisina kaikista seikoista, että ne saavat komission sopivaksi harkitsemalla tavalla yksityiskohtaisesti tietää niille määrättyjen sakkojen laskentatavan ilman, että niiden on tästä syystä nostettava kanne komission päätöstä vastaan — mikä on hyvän hallinnon periaatteen vastaista

—, että tässä tapauksessa edellä mainittu oikeuskäytäntö, komission päätöksen sisältö ja kantajan yhteistyöhaluttomuus (ks. tämän osalta seuraava kohta) huomioon ottaen perustelujen puutetta koskevaa väitettä ei voida hyväksyä.

143 Lisäksi on syytä korostaa, että kantaja ei voi kiistää tapaa, jolla komissio on tehnyt laskelmansa sakon määräämiseksi siltä osin, kuin on kyse Tréfilunion I:n ja Tecnorin liikevaihdosta relevanteilla markkinoilla, koska kantajan hallituksen kirjeestä 1.6.1989 käy ilmi, että kantaja ei ole vapaaehtoisesti ilmoittanut komissiolle vientilukujaan yhteismarkkinoilla. Lisäksi on syytä todeta, että kantaja ei ole osoittanut virheitä komission tämän asian käsittelyn aikana esittämissä luvuissa.

144 Kantajan väite on siis hylättävä.

B — *Betoniteräsverkkojen valmistajien tekemän arvonlisän huomioon ottaminen*

145 Kantaja korostaa, että komission olisi pitänyt ottaa huomioon, että betoniteräsverkkojen valmistajien tekemä arvonlisä oli vain noin 20 % ja että tämä vähäinen arvonlisä johtui yhteisön säädöksistä. Kantaja katsoo, että sakon ja tuotteen arvonlisän vertaaminen tuo esiin sakon kohtuuttomuuden ja että se seikka, kilpailua ei voi esiintyä kuin erittäin pienellä osalla valmistuskustannuksia, vähentää huomattavasti järjestelyn vakavuutta, vaikka se olisi ollutkin olemassa.

146 Komissio vastaa, että mikään peruste ei tue kantajan väitettä, jota ei myöskään voida perustaa millään lailla asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohtaan. Komissio arvioi lisäksi, että se seikka, että hintakilpailu voi kohdistua vain pieneen osaan valmistuskustannuksia, on raskauttava asianhaara.

147 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että komission päätöksessä (201 kohta) on otettu huomioon sakkojen yleistä tasoa laskevana tekijänä se, että betoniteräsverkon hinta on 75—80-prosenttisesti riippuvainen valssilangan hinnasta ja että valssilangalle oli olemassa koko kyseisen ajan tuotantokiintiöt, jotka komissio oli viran puolesta määrännyt EHTY:n perustamissopimuksen 58 artiklan nojalla osana politiikkaansa terästeollisuuden rakennemuutoskriisin voittamiseksi.

148 Tämän vuoksi kantajan väite on hylättävä.

C — *Ranskan viranomaisten määräämän sakon huomioon ottaminen*

149 Kantaja korostaa, että komissio on selittänyt ottaneensa huomioon useita lieventäviä asianhaaroja, muun muassa ottamalla huomioon yhteisöjen tuomioistuimen 13.2.1969 asiassa Walt Wilhelm ym. antaman tuomion (asia 14/68, Kok. 1969, s. 1) mukaisesti Ranskan viranomaisten jo määräämät sakot, mutta komission päätöksestä ei selviä, mitä tapaa komissio on käyttänyt sakon laskemiseksi, eikä komission päätöksen 205 kohdasta myöskään selviä, missä määrin komissio on ottanut huomioon ranskalaisen sakon, erityisesti Benelux-maiden markkinoiden osalta. Kantajan kannalta siis kansalliset ja yhteisön viranomaiset ovat tuominneet samoista asioista kahdesti, koska Ranskan viranomaiset ovat ottaneet huomioon sekä Ranskan että Benelux-maiden markkinat.

150 Komissio korostaa, että Ranskassa aiemmin määrätyt sakot on vähennetty kokonaissakosta, joka muuten olisi pitänyt määrätä; yhteisöjen tuomioistuimen asiassa Walt Wilhelm ym. antaman tuomion mukaisista periaatteista ei siis ole poikettu millään lailla.

151 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin muistuttaa, että yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntö on hyväksynyt mahdollisuuden kumuloida kahdesta rinnakkaisesta, erilaisiin tavoitteisiin tähtäävästä menettelystä johtuvat seuraamukset. Hyväksyttävyys johtuu yritysten välisiä järjestelyjä koskevasta erityisestä toimivallan jaosta yhteisön ja jäsenvaltioiden kesken. Kuitenkin yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, että yleinen kohtuullisuuden vaatimus edellyttää, että vahvistaessaan sakon määrää komissio on velvollinen ottamaan huomioon saman yrityksen samojen tosiasioiden perusteella jo kärsimät seuraamukset, silloin kun on kyse jäsenvaltion yritysten välisiä järjestelyjä koskevan lainsäädännön sellaisen rikkomisen perusteella määrätyistä seuraamuksista, joka on tapahtunut yhteisön alueella (ks. tämän osalta edellä mainittu asia Walt Wilhelm ym., 11 kohta ja asia 7/72, Boehringer v. komissio, tuomio 14.12.1972, Kok. 1972, s. 1281, 3 kohta).

152 On todettava, että näin on ollut asianlaita myös tässä tapauksessa, jossa komissio on ottanut päätöksensä 205 kohdassa huomioon Ranskan viranomaisten jo määräämän sakon, jonka ministre de l'Économie, des Finances et du Budjet oli määrännyt edellä mainitulla päätöksellään nro 85-6 DC, joka on tehty nimenomaisesti 30.6.1945 annetun asetuksen nro 45-1483 50 §: n eli yritysten välisten järjestelyjen vaikutuksia kansallisilla markkinoilla koskevan kansallisen kilpailulainsäädännön perusteella.

153 Tämän vuoksi kantajan väite on hylättävä.

154 Kaiken edellä esitetyn perusteella ja ottaen huomioon, että komissio ei ole näyttänyt toteen lain edellyttämällä tavalla, että kantajan ja BStG:n välillä olisi ollut sopimus, jonka tarkoituksena olisi ollut tulevan viennin kiintiöiminen, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo täyden harkintavaltansa nojalla, että kantajalle määrätty 1 375 000 ecun sakko on alennettava 1 235 000 ecuksi.

Oikeudenkäyntikulut

155 Työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Kuitenkin saman artiklan 3 kohdan mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi määrätä oikeudenkäyntikulut jaettaviksi asianosaisten kesken, jos asiassa osa vaatimuksista ratkaistaan toisen asianosaisen ja osa toisen asianosaisen hyväksi. Kanteen tultua osittain hyväksytyksi ja asianosaisten vaadittua puolin ja toisin oikeudenkäyntikulujensa korvaamista, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että on perusteltua olosuhteet huomioon ottaen määrätä, että kantajan on vastattava omista kuluistaan ja korvattava 4/5 komission oikeudenkäyntikuluista.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN
TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) ETY:n perustamissopimuksen 85 artiklan soveltamisesta 2 päivänä elokuuta 1989 tehdyn komission päätöksen 89/515/ETY (IV/31.553 — Betoniteräsver-

kot) 1 artikla kumotaan siltä osin, kuin siinä on todettu kantajan tehneen Baustahlgewebe GmbH:n kanssa sopimuksen näiden yritysten viennille vahvistettavista kiintiöistä.

2) Kantajalle komission päätöksen 3 artiklassa määrätty sakko vahvistetaan 1 235 000 ecuksi.

3) Muilta osin kanne hylätään.

4) Kantajan on vastattava omista oikeudenkäyntikuluistaan, ja se velvoitetaan korvaamaan 4/5 komission oikeudenkäyntikuluista.

5) Komission on vastattava 1/5:sta oikeudenkäyntikulujaan.

Kirschner Bellamy Vesterdorf

García-Valdecasas Lenaerts

Julistettiin Luxemburgissa 6 päivänä huhtikuuta 1995.

Kirjaaja

H. Jung

Ensimmäisen jaoston puheenjohtaja

H. Kirschner

Sisällysluettelo

Kanteen perustana olevat tosiseikat ..... II - 1068

Asian käsittelyn vaiheet ..... II - 1074

Asianosaisten vaatimukset ..... II - 1075

Asian ratkaisu ..... II - 1076

Menettelymääräysten rikkomista koskeva kanneperuste ..... II - 1076

I — Väitetiedoksiannon liitteiden käännösten puuttuminen ..... II - 1076

II — Tiettyjen asiakirjojen tiedoksiannon laiminlyönti ..... II - 1078

Perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan rikkomista koskeva kanneperuste ..... II - 1079

I — Relevantit markkinat ..... II - 1079

Asianosaisten väitteet ..... II - 1079

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta II - 1080

II — Yritysten välisten järjestelyjen tekeminen ..... II - 1082

A — Ranskan markkinat ..... II - 1082

1. Ajanjakso 1981—1982 ..... II - 1082

Kanteen kohteena oleva päätös ..... II - 1082

Asianosaisten väitteet ..... II - 1082

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta II - 1084

2. Ajanjakso 1983—1984 ..... II - 1087

Kanteen kohteena oleva päätös ..... II - 1087

Asianosaisten väitteet ..... II - 1087

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta II - 1090

3. Komission päätöksen 161 kohdassa todettu tietojen vaihto ..... II - 1092

Kanteen kohteena oleva päätös ..... II - 1092

Asianosaisten väitteet ..... II - 1093

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta II - 1094

B — Benelux-maiden markkinat ..... II - 1096

Kanteen kohteena oleva päätös ..... II - 1096

Asianosaisten väitteet ..... II - 1097

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta II - 1097

C — BStG:n ja Tréfilunionin välinen vuoden 1985 järjestely vastavuoroisesta Saksan ja Ranskan markkinoille pääsystä ..... II - 1099

Kanteen kohteena oleva päätös ..... II - 1099

Asianosaisten väitteet ..... II - 1099

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta II - 1100

III — Tuntuva kilpailun rajoittaminen ja vaikutukset jäsenvaltioiden väliseen kaupaan ..... II - 1102

Asianosaisten väitteet ..... II - 1102

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta II - 1104

IV — Oikeuttavat seikat ..... II - 1106

Asianosaisten väitteet ..... II - 1106

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta II - 1107

Asetuksen N:o 17 15 artiklan rikkomista koskeva kanneperuste ..... II - 1108

I — Taloudellisen ja oikeudellisen tilanteen riittämätön huomioon ottaminen ..... II - 1108

Asianosaisten väitteet ..... II - 1108

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta II - 1110

II — Force majeure -tilanteen olemassaolo ja komission väitetty passiivisuus ..... II - 1112

Asianosaisten väitteet ..... II - 1112

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta II - 1113

III — Yksilöllisten kriteerien olemassaolo rikkomusten vakavuuden ja sakon suuruuden määrittämiseksi ..... II - 1115

IV — Sakon liiallisuus ..... II - 1116

A — Kantajan liikevaihdon huomioon ottaminen ..... II - 1116

Asianosaisten väitteet ..... II - 1116

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta II - 1119

B — Betoniteräsverkkojen valmistajien tekemän arvonlisän huomioon ottaminen ..... II - 1120

C — Ranskan viranomaisten määräämän sakon huomioon ottaminen ..... II - 1121

Oikeudenkäyntikulut ..... II - 1123